„اَحْکَامِ شَرْعِیَّه“

مجموعه سی.

ابتدائی مکتبلرنڭ دورنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

قد جمعنا فی هذه المجموعة اکثر المسائل المتعلقة بافعال العباد فی ابوابها الشتی وتتبعنا لذلك اکثر الکتب المعتبرة الفقهية والاخلاقية المتداولة. ویحتمل ان بعض المسائل ثبت فی غیر موضعه بسبب الذهول اوالنسیان، فنرجو من العلماء الکرام ان ینبهونی فیما وجدوه مخالفا للروایات المعتبرة فی آرائهم؛ لعلنا نکرر التتبعات للتصحیح والاصلاح فی الطبعات الآتیة.

سنه ١٣٣٠ / ١٩١٢

ИЗДАНІЕ ТРЕТЬЕ.

Второе изданіе дозволено цензурою С.-Петербургъ 23 февраля 1905 года.

КАЗАНЬ

ЛИТО-ТИПОГРАФІЯ И. Н. ХАРИТОНОВА

1192 г.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

١) طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ ۞ عَنْ أُنس رضى الله عنه۞
معناسی: (شریعت علمینی بلورگه طرشو هر بر مسلمان ایرگه‌ده مسلمان خاتو نغه‌ده فرضدر).

٢) اَلتَّفَقُّهُ فِي الدِّينِ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ۞ عن انس ۞ معناسی: (دین حکملرنده عالم بولو هر بر مسلمانغه تییشلی اشدر).

٣) اِنَّ اللهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ، فَلَا تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا، فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ اَشْيَاءَ، فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ اَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ، فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا ۞ الدار قطنی۞
معناسی: (تحقیق الله‌تعالی بر نیچه عمللرنی فرض قیلدی، پس‌سز آنی‌ادا قیلمیچی ضائع قیلماگز. ودخی بر نیچه چیکلر تعیین قیلدی، اول چیکلرنی سز هیچ اوتمه‌گز. وینه بر نیچه تورلی عمللری حرام قیلدی، آنلرنی سز هیچ قیلماگز. ودخی بر نیچه تورلی اشلر حقنده هیچ بر حکم سویله‌مدی. اول اشلرنك سویله‌نمی قالولری اونوتلغانلقلرندن توگل، بلکه سزگه مرحمت اوچون ندر. شریعتده بیان قیلنماغان عمللرنك حکمینی سز کوب تیکشرمه‌گز!)

❖ شریعت ❖

(شریعت) دیمك کشیلرنك عملری حقنده اسلام دینی طرفندن بویورلغان حکملر ونظاملر دیمکدر. شریعت حکملرن بلو هر بر مؤمن ومسلمانغه فرضدر.

لکن معلوملدر که هربر مسلمانغه شریت حکملرن اُلوغ عربی کتابلردن اوقوب تحصیل قیلو نصیب بولمی. چونکه دنیا معیشتی بلاسی کوب مسلماننی

کسب وهنر علملری ودنیا معامله‌لری ایله شغللنورگه مجبور قیلادر. نی قیلماق کیره‌ك ؟ دنیاده طوردیغمزدن دنیا علمی ودنیا معامله‌لری‌ده لازم حتی بر مقداری شرع بوینچه‌ده فرضدر. لکن دنیا معامله‌سی ایله مشغول بولغان کشیلرگه‌ده، فرض بولغان شریعت علمندن بوتونله‌ی محروم قالو هیچ معقول توگلدر. کامل موءمن ومسلماننی دیگان کشیگه شریعت حکملرینڭ هر برسن بلوب طورو وهم شریعتده بویورلغان اشلرنی قیلورغه وطییلغان اشلردن صاقلانورغه طرشو بیك تییشلیدر. اوشبو کتاب علمی آزلغی یاکه وقتی طارلغی سببلی الوغ کتابلردن قاراب شریعت حکملرن آڭلی آلماغان کشیلر اوچون یازلدی. بونده شریعتنڭ هر بر مشهور حکملری قسقالق ایله صاناالمشلردر. تفصیللب بلونی استه‌گان کیمسه‌لرگه الوغ کتابلردن قارارغه هر وقت یول آچقدر. باشقه کتابلردن قاراب آڭلی آلماسلق کشیلر اوشبو کتاب ایله‌ده کوب فائده حاصل ایته‌چکلری شبهه‌سزدر. خصوصا مکتب شاگردلری بو کتابنی اوقوب هر بر حکملرن خاطرلرینه آلوب قالو تییشلیدرلر. چونکه یه‌ش وقتده اوقولغان مسئله‌لرنڭ کوبسی الوغ بولغاچ‌ده، خاطردن چقمی. چقغانلری‌ده اوقولغان کتابندن تکرار قاراالغانده تیز ایسکه توشه. اونوتلغان مسئله‌لرده تکرار کتابدن قایتوب قاری قاری تمام کوڭلگه بیکله‌نه.

بنده‌لرنڭ عمللری سیگز تورلی ایکانی معلومڭزدر(*): ۱) فَرْضْ، ۲) واجِبْ، ۳) سُنَّتْ، ٤) مُسْتَحَبْ، ۵) مُباحْ، ٦) حَرامْ، ۷) مَکْرُوهْ، ۸) مُسْتَکْرَهْ

فرض عمللر

فرض ــ شول عمللر که شریعتده آنی قیلورغه بویورلمشدر. آنی قیلغان کشی ثوابلی بولادر. قیلمی قالدرغان کشی گناهلی بولادر. آنڭ فرضلغینه اشانماغان کشی ایمانسز بولادر.

فرض عمللر ایکی تورلیدر: برسی (فرض عین) ایکنچیسی (فرض کفایه). فرض عین ــ شول عمللر که آنی هر بر موءمن بنده اوزی ادا قیلو تییشایدر. بر جماعت اچندن بر نیچه کشینڭ قیلووی ایله باشقه کشیلرنڭ اوستندن

(*) چونکه بو عمللرنڭ تعریفلری ومثاللری „عبادات اسلامیه“نڭ „عقائد“ اسملی برنچی جزئنده بیان قیلنمش ایدیلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

توشمی. مثلا نماز اوقو وروزه طوتو کبی عمللر فرض عینلردر، که برنیچه مسلماننڭ قیلووی ایل بو عمللر باشقه مسلمانلرنڭ اوستندن توشمیدر. هر کم اوزی اوچون اوزی قیلمق تییشلیدر.

فرض کفایه ـ بو جماعتنڭ مجموعینه قیلو تییشلی بولغان فرضدر. آرالرندن برسی گنه ادا قیلسه‌ده، باشقه‌لرینڭ اوستندن توشه‌در. یعنی باشقه کیمسه‌لر قیلمی قالسه‌ده، گناهدن قوتولالر. لکن نی قدر کشی قیلسه‌ده، قیلغان بر کشی ثوابلی بولا. اگرده بر جماعت اچندن هیچ بر کشی قیلمی قالسه، شول جماعت اچنده بولغان کشیلرنڭ هر قایوسی گناهلی بولا. مثلا یتیملرنی وضعیف قارتلرنی وبالغوز قالغان آورولرنی تربیه قیلو، میتلرنی دفن قیلو و آنلرغه جنازه نمازی اوقو کبی؛ بو کبی اشلر قایو جماعت اچنده واقع بولسه‌لر، ادا قیلنولری شول جماعتنڭ عمومینه فرض کفایه بولادر. فقیرلرگه ویتیملرگه یاردم اوچون آچلمش جمعیت خیریه‌لر، مسلمانلرغه مذکور اشلر کبی فرض کفایه بولغان عمللرنڭ ادا قیلنولری اوچون بیك کیره‌کلی جمعیتلردر.

فرض عین بولغان عمللر

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عمللر (١٠٠)دن آرتقدر.

اوشبو فرضلردن فرض عین بولغانلری (٥٤)در که اوشبولردر:

١) الله تعالی‌نڭ بارلغینه وبرلگینه و کورکم صفتلرینه اعتقاد (١) قیلو
٢) محمد علیه السلام الله تعالی‌نڭ بزلرگه اسلام دینن اویرەتو اوچون ییبه‌رگان حق پیغمبری دیب اعتقاد قیلو،
٣) اسلام دینینڭ حقلغینه واسلام دیننده بولغان حکملرنڭ هر برینڭ حقلغینه اعتقاد قیلو،
٤) اوزینك مسلمانلغن واسلام دینینڭ حقلغن تل بله اقرار قیلو،
٥) هر کون بیش وقت نماز اوقو،
٦) رمضان آینده هر کون روزه طوتو،
٧) بای کشی فقرالرغه مالینڭ زکاتن بیرو،
٨) دولتلی ییته‌رلك کشی مکهٔ مکرمگه باروب عمرنده بر مرتبه (حج) قیلو،

(١) اعتقاد — اشانو وایمان کیترو دیمکدر.

Из фондов Российской национальной библиотек

٩) اوسكان آشلقلربنڭ وبچه‌نلربنڭ هم باللربنڭ عشرن فقيرلرگه بيرو،

١٠) قيلو فرض بولغان عمل وعبادتلرنى اوكرەنو،

١١) جمعه كون جمعه نمازن اوقو،

١٢) الله تعالى‌نڭ حكملرينه راضى بولو،

١٣) هر عبادتنى اخلاص ايله الله تعالى اوچون گنه قيلو،

١٤) الله تعالى‌نى ممكن قدر هر وقت ايسده طوتو (ذكر)،

١٥) الله تعالى‌دن قورقوب گناه اشلردن صاقلانو،

١٦) قيلغان گناهلرى اوچون اوكنوب توبه قيلو،

١٧) مخلوقاتنى كوروب الله‌تعالى‌نڭ قدرتن وكامللگن تفكّر قيلو (يعنى اويلاو).

١٨) بيرگان نعمتلرى اوچون الله‌تعالى‌گه شكر قيلو،

١٩) سببينه كرشكاندن صوڭ هر اشنى الله‌تعالى‌نڭ قدرتينه طابشرو (توكّل)

٢٠) اوزينه كيلگان بلا وقضالرغه الله تعالى‌نڭ قضا وتقديرى ديب كوڭلدن راضى بولو (صبر)،

٢١) نفس آرزوسى كوڭلنى برگناه قيلورغه ميل قيلدرسه، اول گناهنى قيلودن صاقلانو،

٢٢) سوزده وهر بر اشده طوغريلقده وحقلقده بولو، (صدق وعدالت)

٢٣) محكمه‌ده شاهد بولغان كشى كورگانن طوغرى سويلەو،

٢٤) اوزن وبالا چاغاسن تربيه قيلورلق قدر مال كسب قيلو،

٢٥) ضرورر قدر طعام آشاو،

٢٦) ضرور قدر صو ذاتى اچو،

٢٧) ضرور قدر كييملر كييو،

٢٨) حقسزلق ايله قولينه كرگان كشى مالن ايه‌سينه طابشرو،

٢٩) وقتنده اوقولمى قالغان نمازلرنى قضا قيلو،

٣٠) طوتلمى قالغان رمضان روزەلرن قضا قيلو،

٣١) نيت بله كرشلگان رمضان روزەسن اختيارى ايله بوزغان كشى روزه كفارتن اوتەو،

٣٢) وقتنده بيرلمى قالغان زكات وعشرلرنى بيرو،

٣٣) بورچلرن اوتى آلماغان كشى اوزى وفات بولغانچى وارثلرينه قالغان مالندن شول بورچلرنى اوتەو بله وصيت ئه‌يتو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٣٤) وارثلر میتنڭ طابشرورغه ئەیتوب قالدرغان بورچلرن اوزلرینه میراث هیچ قالماسلق بولسەده، طابشروب بترو،

٣٥) ایر خاتونن عدللك ومۇغریلق بله جبر قیلمیچه تربیه قیلو،

٣٦) ایر خاتونی اوچون اوزینه آیرم بر یورط یا بولمه حاضر قیلو،

٣٧) ایر خاتونن عادتنده کیرەکلی کییملر بله کییندرو (کِسوه)،

٣٨) ایر خاتونن عادتی طعاملر بله طویدرو،

٣٩) بالا آتا وآناسن، ممکن قدر خدمت، اطاعت وتعظیم بله راضی قیلو،

٤٠) آتا صبی بالالرن کیرەگنچه تربیه قیلو،

٤١) بالا فقیر آتا وآناسن تربیه قیلو،

٤٢) صبی یا ضعیف بولغان محرم ایر قرداشلرن وفقیره محرم قز قرداشلرن تربیه قیلو، (بوقارده یازلمش نفقه وتربیەلر کوچی ودولتی بینەرلك کشیلرگه گنه فرضلر. ضعیف وفقیر کشیلر عاجز بولغانلقلری اوچون معذوردرلر).

٤٣) نذر ایتوب ئەیتلگان عبادتنی اوتەو (وفاء نذر) (اختلافلی)

٤٤) یمین ایله قیلورمن یاقیلماسمن دیب ئەیتلگان اشنی اوتەو (برّیمین)

٤٥) یمین ایتوب ئەیتلگان اشن قیلا آلماغان کشی یمین کفارتن اوتەو،

٤٦) قرآن اوقولغانن ایشتکان کشی طڭلاب تیك طورو (انصات)،

٤٧) ایر خاتوننیڭ مهرن کوڭل خوشلغی بله بیرو،

٤٨) جنب وآروسز بولغان کشی غسل قیلو،

٤٩) حیضدن آرنغان خاتون غسل قیلو،

٥٠) نفاسدن آرنغان خاتون غسل قیلو،

٥١) سوزی اوتەرلك کشیلرنی فرض بولغان اشلرنی قیلورغه دیملو (امر بالمعروف)

٥٢) سوزی اوتەرلك کشیلرنی حرام اشلرنی قیلماسقه دیملو (نهی عن المنکر)

٥٣) شریعتده حرام بولغان اشلرنی قیلودن صاقلانو،

٥٤) فرض بولغان عبادتلرنی جمیع فرضلری بله اوتەو. مثلا: طهارتده (٤) فرض، تیممده (٤) فرض، غسلده (٣) فرض نمازنڭ طشنده (٨) فرض واچنده ینه (٨) فرض، روزەده (٣) فرض وحجدەده (٣) فرض بارلغی معلومکز. (١)

(١) بو فرضلر عبادات اسلامیەنك اوّلگی جزءلرنده بیان قیلنمشلردر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

فرض كفايه بولغان عمللر

اهل اسلام جماعتينه قيلووى فرض كفايه بولغان عمللرنڭ مشهورلرى(١٥)در:

١) شريعت علملكلرن بيك كامل بلو،
٢) نادان كشيلرگه شريعت حكملرن اوُيره‌تو،
٣) قرآننى كوڭلگه بيكله‌ب بوتوِن قرآننى كورميچى اوقورلق (حافظ) بولو،
٤) دنيا تركلگى اوُچوِن آدميلرگه ضرورى بولغان كسبلرنى قيلو،
(مثلا ايگن ايگو، اوُيلر وكييملكلر اشله‌و كبى)
٥) هيچ ياردمچيسى بولماغان فقير ضعيف وقارت كشيلرنى تربيه قيلو،
٦) هيچ ياردم قيلوور كشيسى بولماغان ضعيف آورولرغه خدمت وياردم قيلو،
٧) يتيم قالغان باللرنى تربيه قيلو،
٨) آورولرنڭ حاللرن بلشه طورو،
٩) ميتنى يووب كفنله‌و،
١٠) ميتكه دعا قيلو اوُچوِن جنازه نمازى اوقو،
١١) قبر قازوُب ميتنى دفن قيلو،
١٢) سلام بيرگان كشيگه قارشى سلام قايتارو،
١٣) توچكرگاچ (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) ديگان كشيگه (يَرْحَمُكَ اللّٰهُ) ديووب (تَشْمِيتْ) قيلو،
١٤) پيغمبرمز محمد عليه السلام نڭ اسم شريفى ذكر قيلنغانده (صلوٰات) ئه‌يتو،
١٥) وطننى دشماندن صاقلاو اوُچوِن عسكرلك قيلو.

واجب عمللر (وبعض اختلافلى فرضلر)

(واجب)ده فرض كبى شريعتده قيلوورغه بويوُرلغان عمللر. واجب عملنى قيلغان كشى ثوابلى بولور، عذرسز قيلماغان كشى گناهلى بولور، واجبلغينه ايناماغان كشى ايمانسز اوق بولماسه‌ده، زور گناهلى بولور.
مؤمن ومسلمان بولغان كشيگه قيلووى واجب بولغان عمللرنڭ مشهورلرى(٤٠)در:
١) يوُرط كيره‌كلرندن آرتق اوتوز صوملق چاماسى مالى بولغان كشى رمضاندن صوڭ فقيرلرگه اوزى اوُچوِن وهم صبى باللرى اوُچوِن (فطره) صدقه‌سى بيرو،

Из фондов Российской Национальной библиотеки

٢) بۈرط كيره گندن آرتق اونۈز صوملق چاماسى مالى بولغان كشى‌گه قربان عيدى كۈنلرنده اوزى اۈچۈن بر قربان چالو،
٣) احرام قيلۈب، كعبه‌نى طواف قيلۈب هم صفا ايله مروه طاولرى آراسنده سعى قيلۈب بۈرۈب عمرنده بر مرتبه عمره حجن قيلو ، (بو عمره حجى فرض بولغان حجگه باشقه‌در، قايسى آيده قيلنسه‌ده درستدر)
٤) عيد فطر وعيد قربان نمازلرن اوقو،
٥) هر كۈن يه‌ستو نمازندن صوڭره (وِتر) نمازى اوقو،
٦) ذوالحجه آينده عرفه، عيد وتشريق كۈنلرنده جماعت بله اوقۈلغان فرض نمازلرنى اوقۈب سلام بيرگاچ‌ده (تكبير تشريق) ئه‌يتو ،
٧) قرآننى تجويد قاعده‌لرينه موافق ايتۈب درستله‌ب اوقو،
٨) قرآنده‌گى (١٤) سجده آيتلرينڭ برسن اوقۈغان كشى هم ايشتكان كشى (سجدهٔ تلاوت) قيلو،
٩) وعده وعهد قيلۈب ئه‌يتلكان اشنى اوته‌و، (وفاء عهد)
١٠) الله تعالى‌نڭ اسمن تعظيم بـله (تَعَالٰى)، (تَقَدَّسَ) و (جَلَّ شَأْنُهُ) ديب ذكر قيلو،
١١) كيله‌چك زمانده براش قيلونى سۈيله‌گانده (اِنْ شَآءَاللّٰهُ) قيلورمن ديو،
١٢) خاتۈن ايرينه وايرِ خاتۈنينه ياغملى بولو قيلو،
١٣) شاگرد استاذن اولوغ كورۈب تعظيم قيلو،
١٤) كوڭلى ايله هر كمگه خير اشلرنى وياخشيلقنى تله‌و (نصح، خيرخواهلق)
١٥) كۈچى يتكان قدر آدمنى و حيوانلرنى هلاكلكدن قۈتقارۇرغه طرشو، (تخليص)
١٦) بيرلگان بوله‌ك وهديه‌نى قبول ايتو،
١٧) بوله‌ككه قارشى بوله‌ك بيرو،
١٨) اوزينه ياخشيلق ايتكان كشيگه ياخشيلق ايتو، (مُكافات)
١٩) حلال طعاملى مجلسكه چاقرغان كشينڭ مجلسينه بارو (اجابت دعوت
٢٠) اوزينك جبرى تيگان كشيدن عفوقيلۈب باحلله‌وينى اوتنو (اِسْتِحلال)
٢١) آلوچيغه صاتلق مالينڭ عيبلرينى‌ده سۈيله‌و، (اختلافلى)
٢٢) ايمان اهلينڭ دنياده راحتلگى وآخرتده ايزگيلگى اۈچۈن قۈلندن كيلگان قدر خدمت ويارديم قيلو، (خدمت مليه)

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۲۳) ایمانلی کشینك اشن ممکن قدر یاخشیلققه بوراو، (حُسْنِ ظَنّ)

۲٤) مسافر کشی اوُبله، ایکندی ویه‌ستو کبی دورت رکعتلی نمازلرنی ایکیشه‌رگنه رکعت ایتوب قسقارتوب اوقو، (قصر رباعیه)

۲۵) بز مجلسده بر کشیگه قیلماغان عیبنی قیلدی دیب بهتان وافترا قیلنسه، بلگان کشی حقلق ایله اول کشینک عیبی یوقلغن سویله‌ب آنی یاقلاو،

۲٦) آچو کیلگان کشیگه دین وعبادتینه ضرر کیلمسلك بولغانده اوچ کون طولغاچ طشقی یاقدن بولسه‌ده، اوپکه‌نی بترو،

۲۷) موافق تیکده‌شی صوراغانده اوزینک رضالقی بله قز بالانی کییه‌وگه طابشرو،

۲۸) احراملی کشیگه قیاو حرام بولغان اشنی قیلغان حاجی تییشلی قربان وجزاسن اوته‌و،

۲۹) کورکه‌م خلقلر بله خلقلانو، (اخلاق حسنه)

۳۰) هر نه‌رسه‌گه عبرت کوزی بله قاراب عبرتله‌نوب خلقنی توزه‌تو، (اعتبار)

۳۱) قاضی وتوره بولغان کشی مظلوملرنك شکایتن طکلاب طوغری حکم قیلو،

۳۲) عالم بولغان کشی بلور اوچون صورالغان مسئله‌گه جواب بیرو،

۳۳) قضاغه قالغان نماز وروزه‌لری اوچون اوزی وفات بولغانچی وارثلرینه فدیه بیرو ایله وصیت ئه‌یتو،

۳٤) اوزی وفات بولغانچی، قالاچق مالندن وقتنده بیرلمی قالغان زکات وعشرلرن اوته‌و ایله وارثلرینه وصیت ئه‌یتو،

۳۵) اوستینه حج فرض بولوب‌ده، وقتنده قیلا آلمی قالغان کشی وارثلرینه قالغان مالندن بدل حج قیلدرو ایله اوزی وفات بولغانچی وصیت ئه‌یتو،

۳٦) وارث بولغان کشیلر قالغان مالینک اوچ اولوشدن بر اولوشی قدریسی بله میتنک ئه‌یتوب قالدرغان وصیتلرن اوته‌و،

۳۷) آتا وآنا بالالرینه دین، عبادت وادب اویره‌تدرو،

۳۸) محرم قرداش وطوغانلر بر برسینه دوستلق قیلشو، (صلهٔ رَحِمْ)

۳۹) ایکی خاتونی بولغان کشی خاتونلرینه تربیه‌ده ونوبتلرنده تیگزلك وعدللك قیلو،

٤۰) هر عبادتده واجب بولغان عمللرنی اوته‌و، (مثلا نمازده (۲۲) واجب باردر، حجده (۵) واجب باردر، (عمره)ده (۲) واجب باردر.)

Из фондов Российской Национальной библиотеки

سنت عمللر (واختلافلی واجبلر)

(سنت) شول عمللرکه پیغمبرمز محمد صلی الله‌علیه وسلم اول عملنی کوب زمان قیلمش واول عملنی قیلغان کشیگه ثواب بولور دیب سویلمشدر. حضرت محمد علیه‌السلام‌نینگ امتندن بولغان کشیگه سنت عمللرنینگ هر قایوسن قیلورغه طرشو تییشلیدر. سنت عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، عذرسز قیلماغان کشی زور گناهلی بولماسه‌ده، قیامت کوننده شلنه‌گه تییشلی بولور ودخی پیغمبرمز حضرتلرینینگ شفاعتینه لائق بولماس. مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو تییشلی بولغان سنت عمللرنینگ مشهورلری (٧٠)در:

١) هر بر یاخشی وایزگی اشلرنی (بسمله) ئه‌یتوب باشلاو،
٢) تؤچرگاندن صونگ (الحمدلله) دیو،
٣) ایمانلی کشیلرگه اوچراغانده سلام بیرو،
٤) آش آشارغه اوطورغانچی ایکی قولن یوو،
٥) آش آشاب بترگاندن صونگده ایکی قولن یوو،
٦) آشارغه واچه‌رگه باشلاغانچی (بسمله) ئه‌یتو،
٧) آشاب اچوب بترگاندن صونگ (الحمدلله) دیب الله تعالی‌گه شکر قیلو،
٨) طعامنی اوطوروب آشاو،
٩) آشنی اونگ قول بله آلوب آشاو،
١٠) اچکانده کاسه‌نی اونگ قول بله طوتو،
١١) چولمه‌ك، چیناياق وآغاچ صاوتلردن آشاو، اچو،
١٢) ایکمه‌کدن توشکان والچقلرنی جییوب آشاو،
١٣) کوبسنچه آرپا ایکمه‌گی آشاو،
١٤) آشدن الك وصوگره بر آزغنه طوز قابو،
١٥) خاتونی وبالا چاغالری بله بر طابنده آشاو،
١٦) سوت، زمزم صووی وخوش ایسلی نرسه‌لر بیرلگانده قبول اینوب آلو،
١٧) آق، یه‌شل وقارا توسلی کیملر کیو،
١٨) کیملرنی نجسدن صافلاب پاك طوتو،
١٩) کیملرنی طوزغانچی کیو،
٢٠) طوزغان کیمنی فقیرلرگه بیرو،

٢١) نماز اوقوغانده باشقه چالما کیبو،

٢٢) یوقوغه یاتقانده طهارت بله یاتو،

٢٣) یوقوغه یاتقانچی مسواك بله آوزنی پاکلو،

٢٤) طهارت آلغانده مسواك استعمال قیلوب آغزن پاك طوتو،

٢٥) طاڭ آتقانچی یوقودن طورو،

٢٦) قرآن اوقور آلدندن اعوذ ئەیتو (استعاذه سنت مستحبه)

٢٧) فرض نمازلرنی جماعت بله اوقو،

٢٨) فرض نمازنی اوقور آلدندن اذان واقامت اوقو،

٢٩) نمازنی محله مسجدنده اوقو،

٣٠) ایرته، اویله، آخشام، یەستو وجمعه نمازلرینڭ سنتلرن اوقو،

٣١) رمضانده تراویح نمازلرن اوقو،

٣٢) تراویح نمازنده سورهٔ فاتحه آرتندن قوشا قوشا قرآننی ختم قیلو،

٣٣) رمضانده آز بولغانده بر تەولك قدر مسجدده عمر کیچرو، (اعتكاف)

٣٤) رمضانده قویاش بایغاچ آخشام اوقوغانچی آوز آچو، (افطار)

٣٥) رمضانده طاڭ آتقاندن سحر آشی آشاو، (تسحر)

٣٦) جمعه کونلرنده، ایکی عید کونلرنده، عرفه کوننده (غسل) قیلو،

٣٧) عید فطر کوننده طاڭ آتقاچ قویاش چققانچی بر طاتلی طعام بله (افطار) قیلو،

٣٨) عید قربان کوننده طاڭ آتقاندن صوڭ عید نمازن اوقوغانچی روزه کشی کبی هیچ بر طعام وصو قاپمیچی طورو،

٣٩) عید قربان نمازندن صوڭ بر طاتلی طعام بله یاکه قربان شولپاسی ایله. (افطار) قیلو

٤٠) عید کونلرنده یاخشی کیملر کیو

٤١) آوزنی ایسدن وطعامدن پاك طوتو،

٤٢) میقنڭ آغزغه کرورلك‌لرن کیسوب قسقارتو،

٤٣) طرناقلرنڭ آرتقلرن کیسو،

٤٤) قولتق وقاسق توکلرن آلو،

٤٥) ایر بالالرنی اونیچی یەشینه قدر (ختنه) قیلو، (سنتکه اوطورتو).

٤٦) خاتون قزلرغه بارماقلرینه قنا یاغنو،

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۴۷) اوٓلوٗ کشیلرنی اوٗلوٗلاو،
۴۸) کچکنه کشیلرگه شفقتلی ومرحملی بولو،
۴۹) باشقه‌قرداشلرنی وکورشیلرنی هم‌دوستلرنی‌چاقرۏب قوناق اینو، (ضیافت)
۵۰) کیلگان قوناقنی قارشی آلو، (اِستقبال.)
۵۱) هر کمگه درجه‌سینه کوره التفات وحرمت قیلو،
۵۲) کشی یۏرطینه کرگانچی رخصت صۏراو (استیذان)
۵۳) کشی بله کورشکانده قول طۏتشو (مصافحه.)
۵۴) تربیه قیلورغه کوٓچی یته‌رلك بولغان کشی خاتۏن آلوب اوٓیلنو، (تأهل)
۵۵) سلامت بولغان قز اوسۏب یتکاچ کیه‌وگه بارو،
۵۶) طوینی خلققه اظهار قیلوب مشهور ایتو، (اعلان نکاح)
۵۷) طوی مجلسی اوٓچۏن آش حاضرله‌و، (ولیمه)
۵۸) آدمگه ضرر کیتره طۏرغان حیوانلرنی بترو،
۵۹) ایمانسز کشیلرگه توفیق وهدایت تله‌ب دعا قیلو،
۶۰) آچولانشقان کشیلرنی کیلشترزرگه طرشو، (اصلاح بین)
۶۱) اوزینه بولوون استه‌گان‌اشنگ باشقه کشیگه‌بولووینه‌ده کوٓکلی‌راضی‌بولو،
۶۲) اوزینه بولماون استه‌گان اشنگ باشقه کشیگه‌ده بولماون استه‌و،
۶۳) اشانچلی محتاج کشیلرگه بورچقه آقچه بیرۏب طۏرو، (قرض حسن)
۶۴) عرب تلن اوٓیره‌نۏب یاخشی بلو،
۶۵) خاتۏن قز جماعتینه هر بر طوغری‌ده رعایه وباردم قیلو،
۶۶) یۏرط کیکاشلرن خاتۏنینه کیکاش قیلو، (گرچه خاتۏنی بیرگان کیکاشلرنگ هرقایوسن طۏتاچق بولماسه‌ده)
۶۷) بولغه وسفرگه بولداشلر بله چقو،
۶۸) عبرتله‌نو اوٓچۏن قبرلرنی زیارت قیلو،
۶۹) آورو بولغانده طبیبقه کورسه‌تۏب دوا قیلو، (تداوی)
۷۰) هر بر عبادتنی سنتلری بله اوته‌و، مثلا طهارتده (۲۰)، تیممده (۶)، غسلده (۱۰) نمازده (۲۵)، روزه‌ده (۶)، حج قیلوٗده (۱۰) سنت باردر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

مستحب عمللر (وبعض سنن زوائد)

(مستحب) شول علدر که پیغمبرمز محمد علیه اسلام اول عملنی کوب وقتلرده قیلمشدر ودخی اول عملنی قیلغان کشیگه ثواب برکت بولاچقن آکلانمشدر. مستحب عملنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، قیلماغان کشی گناهلی ده بولماس، قیامت کوننده شلنه گه ده تیبشلی بولماس. مؤمن، مسلمان بولغان کشیگه قیلو سؤیکلی بولغان مستحب عمللرنك مشهورلری (١٢٥) در:

١) مدینهٔ منوره گه بارؤب پیغمبرمز محمد علیه السلامنك قبر شریفی بولغان (روضهٔ مُطَهَّره) نی زیارت قیلو، (بو عمل واجب وسنتلر درجه سنده تیبشلی مستحبدر)

٢) نفل نمازلری اوقو،

٣) نفل روزه‌لر طوتو،

٤) نفل حج قیلو، (فرض حجنی قیلغاندن صوڭ)

٥) عشر وزکاتدن باشقه نفل صدقه‌لر بیرو،

٦) هر وقت ممکن قدر طهارت بله یوْرو،

٧) نماز وقتی کرگانچی طهارت آلوب قویو،

٨) تکبیرنی کوب ئه‌یتو، یعنی (الله اکبر) دیو،

معناسی: الله تعالی هرنرسه‌دن الوغراقدر.

٩) تهلیلنی کوب ئه‌یتو، یعنی (لا اله الاالله) دیو،

معناسی: بر الله تعالیدن باشقه هیچ ته‌گری یوقدر

١٠) تسبیحنی کوب ئه‌یتو، یعنی (سبحان الله) دیو،

معناسی: الله تعالی هر بر کیملـکلردن پاك دیوْب بلامن.

١١) حمدنی کوب ئه‌یتو یعنی (الحمدلله) دیو،

معناسی: هر بر کورکه‌ملك الله تعالی‌گه خاصدر.

١٢) استغفارنی کوب قیلو، یعنی (استغفر الله) دیو،

معناسی: الله تعالیدن گناهلرمنك یارلقانوون تلیمن.

١٣) بوش وقتده قرآن اوقو، (تلاوت)

١٤) صلواتنی کوب ئه‌یتو، یعنی (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد وسلم) دیو

معناسی: یا الله محمد علیه اسلامنك اوزینه‌ده جماعتلرینه‌ده رحمت قیلغل.

١٥) صحابه‌لرنگ ودین علماسینگ اسملرن تعظیم بله سؤیلو،

(صحابەلرگە رضى اللهعنه) علما ومشائخغه (رحمهالله) ديمك كبى.
۱٦) آش آشاغانده آچ كشىلرنى خاطرگه كيتروٚب الله تعالىگه شكر قيلو،
۱۷) طعام مجلسنده ادب بلهگنه اولتورو،
۱۸) تمام طويوٚب يتكانچى آشاودن طوقتاو،
۱۹) طابقدن طعام آلنغانچى اولتورغان ييرنده اولتوروٚب طورو،
۲۰) طابقده طعامنى اوز آلدندنغنه آلوٚب آشاو،
۲۱) آش حاضر بولغانده نماز اوقوغانچى آشنى آشاو،
۲۲) طعامنى صوونوٚب آشاو واچملك صونى صوونوٚب اچو،
۲۳) يوٚندن وقللدن اشلهنگان كييملر كيو،
۲٤) كييملرنى كيگانده، اوّل اوڭ قولغه واوڭ آياقغه كيو،
۲۵) كييملرنى صالغانده اوّل صول قولدن وصول آياقدن صالو،
۲٦) ياڭغا كييملرنى جمعه كوٚن كيو،
۲۷) كييهچك كييمنى برور قات سلكوٚب كيو،
۲۸) قارالغان كييملرنى يووب كيو،
۲۹) كييملرنى صالغاچ توٚروٚب قويو،
۳۰) يوٚرط ييرنى چوب چاردن وتيرسدن پاك طوتو،
۳۱) آياق كييملرن اولتوروٚب كيو،
۳۲) كيچ بولغاچ قابقا وايشكلرنى (بسمله) ئەيتوٚب بيكلەو،
۳۳) وهم تەرەزە پردەلرن توٚشرو،
۳٤) يوٚقوغه ياتاچق ياصدق ويورغانلرنى برور قات سلكو،
۳۵) يوٚقوغه ياتقانچى اوطلرنى سوندرو،
۳٦) يوٚقوغه ياتقانچى ياننده‌غى كشىلرگه تيشلى وصيتلرن ئەيتو،
۳۷) يوٚقوغه ياتقانچى دعالر قيلو، توبه واستغفار قيلو،
۳۸) يوٚقوغه ياتقانده يوٚزن قبلهغه قاراتوٚب آياغىنى مشرق‌طرفينه صوزوٚب
قرن ياتو،
۳۹) آتا وآناسى ايله آز بولغانده‌هر آتناده بر مرتبه‌كوروشوٚب خير دعالرن آلو،
٤۰) اورزندن الوغ طوغانلرن آتا وآناسى كبى باقن كورو،
٤۱) اورزندن كچكنه طوغانلرن اوز بالاسى كبى باقن كورو،

٤٢) آنا و آناسینک دوستلرن دوست ویاقن کورو،
٤٣) خاتونغه ایرینک قرداشلرن یاقن کورو،
٤٤) ایرگه خاتونینک قرداشلرن یاقن کورو،
٤٥) عقللی و کورکم خلقلی کشیلر بلہ یولداش ومجلسداش بولو،
٤٦) یاقن قرداشلری ودوستلری بلہ کورشکانده آچق یوزلی بولو،
٤٧) قول بلہ کورشکانده باش بارمقلرنک توبلرندن طوتوشوب کورشو،
٤٨) اوّل مرتبه کورشکان کشینک اسمن ونسلن صوراشو،
٤٩) دوست ویاقن کورگان کشیلرینه آولانده عیبلرن آکلانو،
٥٠) دوستلرینه واوزینک حلال خاتوننینه کورکم کورنو اوچون یاخشی کییملر کییو،
٥١) کوزگی گه قاراب کبلش وقیافتنی توزه‌تو،
٥٢) خاتون ایرینه کورکم کورنو اوچون زینتلی کییملر کییو،
٥٣) کییملرگه، خوش ایسلی نرسه‌لر سورتو (تعطّر)
٥٤) کوزگه فائده‌لی سورمه‌لر طارتو، (اکتحال
٥٥) ایرلر چچ وصاقاللرینه قزغلت قنا سورتو، (اختضاب)
٥٦) چه‌چنی، صاقال ومیقلرنی طاراب وماىلاب کورکم ایتوب طوتو،
٥٧) چه‌چنی کیته‌رتو یا قسقارتو،
٥٨) یوزنی دائماسورتوب ویووب پاك طوتو،
٥٩) طرناقلرنی، چه‌چلرنی وباشقه توکلرنی ییرگه کوموب قویو،
٦٠) ایزگی ونقوا کشیلرنک ایزگیلکلرن یاراتوب دوست کورو،
٦١) ایزگیلك یولنده بولغان کشیگه قولندن کیلگان قدر یاردم قیلو،
٦٢) مظلوم یعنی جبرله‌نگان کشیلرنی جبردن قوتقارو اوچون یاردم قیلو، (معاونت).
٦٣) سوزنی صیغان کشیلرنی وعظ قیلوب دینگه یادنیاغه فائده‌لی اشلرگه دیملو،
٦٤) اوزینه آرتق ضرر کیلمسلك بولغانده، ممکن قدر هر کمگه یاردم قیلو،
٦٥) اوزینک عیبلرن و گناهلرن کشیدن یاشرو،
٦٦) باشقه کشینک عیبلرن‌ده کشیگه بلگرتودن صاقلانو،
٦٧) آداشقان کشیگه یول کورسه‌تو، (اراءه طریق)
٦٧) قایغو ایرشکان کشینی شادلاندروب یووانو، (تعزیه‌وتسلیه)

Из фондов Российской национальной библиотеки

٦٩) اوزینه بر قایغو وضرر ایرشسه (ترجیع) قیلو، یعنی (اِنّا لِلّهِ وَاِنّا اِلَیهِ راجِعُون) دیو، یعنی (تحقیق بزلر الله‌تعالی نکیمزلر وتحقیق بزلر (هر قایومز) الله تعالی‌گه قایتاچقلرمز)

٧٠) ناحق بلا بله بلاله‌نگان کشیگه حقلق بله شفاعت قیلو،

٧١) گناهلی کشیلرگه خدا توفیق بیرسۈن دیۈب خیر دعا قیلو،

٧٢) ایزگی وثوابلی عمللرنی کشیگه بلگرنمیچی یاشرنده قیلو،

٧٣) وعظ مجلسنده اوطۈرۈب وعظ طڭلاو،

٧٤) جنازه اوزغانده آیاق اوره طۈرو (میت یاشقه دین اهلندن بولسه‌ده)

٧٥) محتاج کشیگه کیره‌کلی بولغان یۈرط نرسه‌لرن حقسز بیرۈب طورو (عاریت)

٧٦) مسجد، مدرسه ومکتب کبی دین اۈچۈن کیره‌کلی بولغان نرسه‌لرگه آنچه صرف قیلو یاکه خدمت ایتو،

٧٧) چیشمه قازاتو، یول تۈزه‌تو وکوپر صوقتر وکبی آدملرگه فائده‌لی بولغان اشلر اۈچۈن آنچه صرف قیلو یاکه خدمت ایتو،

٧٨) آدملرگه فائده‌لی آغاچلر اوطۈرتو،

٧٩) یوللرده اوکغایسزلق ایته طۈرغان طاشلرنی آلۈب چیتکه طاشلاو، (اماطه اذا)

٨٠) ایر بالاسی طوغان کشی ایکی قوی وقزبالاسی طوغان کشی برقوی (عقیقه) قربانی چالۈب اینن فقراغه بیرو،

٨١) طوغانینه یدی کۈن طولغاندن صوڭ بالانڭ چه‌چن کینه‌رۈب، چه‌چن آورلغی قدر آلتۈن یا کۈمش صدقه بیرو،

٨٢) بیدنچی کۈننده بالاغه بر یاخشی اسم قوشو،

٨٣) کسبکه ایرته طۈرۈب چغو،

٨٤) صاتو آلو معامله‌سن بیکڭللك وباترچیلق ایله قیلو،

٨٥) حلاللگی شبهه‌لی ماللرنی آلودن صاقلانو،

٨٦) صاتوچیسی صاتقانینه اوکنۈب کیری قایتاروینی اوتنسه، فائده آلیچی قایتارۈب بیرو (اقاله)

٨٧) بر نرسه‌نی صاتقاندن صوڭ آلوچیسی اوکنۈب کیری قایتارماقچی بولسه اوزی صاتقان بها ایله کیری قایتارۈب آلو (اقاله)

٨٨) یولداشلر ایله سفرگه چققانده آرادن برسن باش ایتۈب صایلاو،

٨٩) حيوانغه آتلانئوب يا آرباغه اوطۇرۇب بارغان كشى طاو منگانده آنندن وآرباسندن تۆشو،

٩٠) رمضانده سفرده بولغان كشى روزەسن قضاغه قالدرماسقه طرشو،

٩١) سفردن وبولدن قايتقان كشى بالا چاغاسىنه وياقن قرداشلرينه (كوچكان آش) وبوله كلر آلوب قايتو.

٩٢) بورچ بيرۇب طۇرغان كشى بورچن ممكن قدر كۆتو،

٩٣) بورچ آلغان كشى بورچن ممكن قدر تيزرەك اونەرگه طرشو.

٩٤) دولتنك چاماسن كشيدن ياشرو. (ستر ذهب)

٩٥) خدا بيرگان دولت ونعمتنى چاماسن ئەيتمىچى خلققه اظهار قيلو، (تحديث نعمت)

٩٦) زورراق ماللرنى ايكى شاهد آلدنده صاتو هم آلو، (اشهاد مبايعه)

٩٧) كيفى وطبيعتى بۆزلغان كشى كوب آشاودن صاقلانو، (حميه، احتماء)

٩٨) بورچ بيروچى بورچ آلوچيدن بر كاغذگه قول قويدرۇب هم ايكى شاهد آلدنده يازدرۇب آلو،

٩٩) كشى تهمت وياز و گمان قيلۇرلق يرلرده يۆرودن صاقلانو،

١٠٠) اولگان كشينى مافتاب سۆيلەو،

١٠١) قرآن اوقۇب ونفل عبادتلر قيلۇب ثوابن ميتلرگه باغشلاو،

١٠٢) آش وصو صاوتلرن قاپلاب قويو،

١٠٣) هر اشده صبرلق وآفرنلق ايله اش قيلو، (تأنى)

١٠٤) هر نەرسەگه وهر كشيگه يۇمۇشاق كوكللى ومرحمتلى بولو (حلم)

١٠٥) مالينك بار قدرينه سۆينۇب قناعت قيلو،

١٠٦) هر اشده اوياتلى وادبلى بولو، (حيا)

١٠٧) قوناق صيلاغانده طعامنى وشربتنى اوّل الوغلرغه بيرو،

١٠٨) اوزى بيك هوالى ومتكبر كشيگه قارشى تكبرلك كورسەتو،

١٠٩) كيبەو بولاچق كشى آلاچق قزن يراقدن قاراب كورو (سنت مستحبه)

١١٠) اهل اسلامغه فائدەلى شريعتكه موافق بولغان (بدعت حسنەلر) چغارو،

١١١) اهل اسلامغه فائدەلى بولغان (بدعت حسنه) لرنى قيلو،

۱۱۲) نیلدی نوملین بولسه‌ده قومی آراسنده درجه‌سی الوغ کشینی حرمت ونکریم قیلو، (اکرام کریم قوم)
۱۱۳) سفرگه چققانده وَبراش باشلاغانده یاخشی کشیلرگه اوچراشو ویاخشی اشلرگه طوغری کیلو ایله یاخشیلققه یوراب فاللانو، (تفأل بالخیر)
۱۱٤) آوورونی ان شاء الله ترلورسك دیئوب شادلاندرو،
۱۱۵) یتیم قالغان بالالرغه شفقت ومرحمت قیلو آنلرنی شادلاندرو،
۱۱٦) فقیر طول خاتونلرغه مرحمت ویاردم قیلو،
۱۱۷) فقیر قارت، قارچق وضعیف کشیلرگه خیر واحسان قیلو،
۱۱۸) خاتونی قز بالا طابوورینه، برکت امید ایتوب سؤینو،
۱۱۹) قز بالالرینه شفقت ومرحمتنی آرتغراق قیلو، (کوکللری توشککی بولغانلغی اوچون)
۱۲۰) یاشی اون بیشکه یتوب بالغ بولغان کوننی غسل قیلو،
۱۲۱) بازو بازارغه وبازونی کورکه‌م ایتوب بازارغه اوبرونو،
۱۲۲) هر عبادتنی مستحب بولغان عمللری ایله اوته‌و. مثلا نمازده مستحب بولغان (۲۰) مستحبنك هر قایوسن ادا قیلو کبی.

مباح عمللر

حلال اشلر

(مباح) شول عمللرکه اول عملنی قیلوده، قیلماوده درست وحلالدر. مباح عمل بنده‌نك اوز اختیارنده‌در: تله‌سه قیلور، تله‌مه‌سه قیلماس. آنی قیلغان کشی‌ده، قیلماغان کشی‌ده، ثوابلی‌ده بولماس، گناهلی‌ده بولماس.
مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه مباح وحلال بولغان اشلرنك حسابی یوقدر، حرام ومکروه بولماغان اشلرنك هر قایوسی مباحدر. مثلا (اوطورو، طورو، یورو، یاتو، یوقلاو، حلال طعاملرنی آشاو. اچو، ضررسز سوزلرنی سویله‌و، هر بر گناهسز وضررسز اشلرنی قیلو) کبی شریعتده یوبورلماغان هم طییلماغان اشلرنك هر قایوسی مباحدر. مثلا اوشبو نوبه‌نده ترتیب ایله صانالمش اشلرنك هر برسی مباحدرلر:
۱) حلال طعاملرنی طویغانچی آشاو، (اما طویغاندن آرتغی حرامدر)
۲) حلال اچملکلرنی طویغانچی اچو،

٣) ایمانسز کشیلر پشرگان پاك آشلرنی آشاو،

٤) الله تعالی‌نك بعض پیغمبرلرینه وبعض کتابلرینه اشانا طورغان ایمانسز کشیلر بوغازلاغان حیواننك اینن آشاو، (ذبیحهٔ کتابی)

٥) آش سنکدرو اوچون ایسرتمی طورغان صوسلالرنی اچو،

٦) ایسرته طورغان بوزم صووندن یاصالغان سرکه‌نی اچو، (خل خمر)

٧) طوز کولینه توشوب طوزغه ئه‌یلنگان اول کسه‌دن بولغان طوزنی تابو،

٨) اشانچلی (طبیب) نك سوزی بوینچه ضروری بولغانده شفا اوچون حرام طعام وحرام اچملکلر ایله دوالانو،

٩) کییك حیوانلرنی اینی، مایی، جونی، نیریسی یا سویه‌گی ایله فائده‌لانو اوچون اونروب آولاو، (صید)

١٠) حیوانلرنی پچترو،

١١) خاتون قز، بویی‌ده‌آرقاوی‌ده یفه‌ك کییملر کییو، (اما ایرلرگه حرامدر)

١٢) ایرلر آرقاوی جب بولوب بویی یفه‌ك بولغان کییملرنی کییو، (آدراس وبیقصاب کبی)

١٣) یفه‌ك قماچ ایله طشلانغان منده‌ر، یاسترق وکبیز کبی نرسه‌لرنی استعمال قیلو،

١٤) کومشلی بیر بیه قول تیبرمیچی کومش بیزه‌کلی صاوتلرن استعمال قیلو،

١٥) خاتونلر آلتون وکومش زیننلر ایله بیزه‌نو،

١٦) صاوتلرنی آلتون وکومش وآق قورغاشن ایله یالترانو، (ته‌وبه)

١٧) ایرلر کومش یوزك، کومش که‌مه‌ر (بیلباو) وکومش بیزه‌کلی قلچ کییو،

١٨) ضررسز سوزلرنی سویله‌و،

١٩) عبرتلی ووعظلی کویلی شعرلر اوقو،

٢٠) عبرتلی ووعظلی شعرلرنی طکلاو،

٢١) اوزینه یا بر کشیگه ظلم قیلدرماس اوچون، یالغان سوز سویله‌و،

٢٢) دشمانلاشقان کشیلرنی کیلشترو ودوستلاندرو اوچون یالغان سوز سویله‌و،

٢٣) صوغشده دشمان عسکرن آلداو اوچون یالغان سویله‌و،

(اوشبو (٣) اورندن باشقه اورنلرده یالغان سویله‌و حرامدر)

٢٤) جبر قیلوچی کشیدن زارلانوب غیبت قیلو (شکایت)

٢٥) ضروری ئیبه طورغان کشیدن صاقلانسونلر اوچون، آنك اوساللقلرن

Из фондов Российской национальной библиотеки

کشیگه سۆیلەب غیبت قیلو، (ذکر فاجر وظالم)

۲۶) کم ایکانلـگن هیچ آڭلانمیچی، بر کشینڭ عیبلرن سۆیلەو،

۲۷) فلان آول کشیلری یا فلان قوم دیۆب بر جماعتنڭ عیبلرن سۆیلەو،

۲۸) اوساللق ایلە آچو کیترگان کشینی خلقسز، اویانسز، احمق ونادان دیب ئەیتو،

۲۹) حق سوزلر ایلە آز آز اویۆن کۆلـکیلی سوزلر سۆیلەو، (مزاح ومطایبه)

۳۰) یاخشی کشیلرگه قزغوب اوزیده شول یاخشی کشیلر کبی بولورغه هوسلەنو، (غبطه)

۳۱) ضرور بولغانده تشلرن کۆمۆش، آلتون، یا باشقه نرسه ایلە یاماتو،

۳۲) ضرور بولغانده قورساقداغی بالانی یاروب آلو،

۳۳) کم آرتق بها بیرسه شوڭا صاتو، (آراج = تورغ) (بیع من یزید)

۳۴) یۆرطلر، بیرلر، آغاچلر کبی جانسز نەرسەلرنڭ صورتلرن یاساو،

۳۵) دوا قیلو اوچون عذر سببلی عورت یرلرگه قاراو،

۳۶) اوز خاتوننڭ یا ایرینڭ جمع اعضاسینه کوز تۆشرو،

۳۷) محرم قرداش بولغان خاتونلرنڭ موینلرینه وبلەکلرینه وبالترلرینه قاراو،

۳۸) نامحرم بولغان یات خاتونلرنڭ یۆزلرینه هوس وقزغودن باشقه کوز تۆشرو، (اما هوس وقزغو ایلە قاراو حرامدر)

۳۹) ایرلرنڭ تەنلرینڭ کندکدن یوغاری وتزلردن توبەن بولغان یرلرینه کوز تۆشرو،

۴۰) عدللک قیلورغه قولندن کیلورلک بولوب دولتلی وقوتلی بولغان کشی مهم ضرورت سببلی ایکی، اوچ یا دورت خاتون آلو، (دورتدن آرتقی حرامدر) (اما عدللک قولندن کیلمەسلک ویاخشی تربیه قیلا آلماسلق کشیگه ایکی خاتون آلوده درست توگلدر)

۴۱) شریعتچه سبب بولغانده خاتونن آیرو، (طلاق)

۴۲) خاتون قز یۆرط اچندەگی مونچاغه کرو، (استحمام)

۴۳) رمضان آینده مسافر بولغان کشی روزەسن طوتمیچه قضاغه قالدرو،

۴۴) مسافر کشی چیتگینه اوچ تەولک طولغانچی مسح قیلو،

۴۵) اینی حلال بولغان حیوانلرنڭ ایتلرن سۆتلرن ویمرقالرن آشاو،

۴۶) ایسرتمی طورغان وتەنـگه آغو، وضرو ایرشدرمی طورغان هر بر آشلق،

Из фондов Российской национальной библиотеки

اۇرلق واولەنلرنی آشاو،

۴۷) اینسرنبی طۇرغان وتەنگە آغو وضرر بیرەی طۇرغان پاك صوو شربتلرنی اچو،

۴۸) اوز ایگنلگندە اوسکان آشاقنی بهاسی کوتەرلگانچی صاتمی طۇرو،

۴۹) آلاچق بورج اۇچۇن کینرۇب تولەگانچی بر نەرسە (رهن) آلوب طۇرو،

۵۰) آچلقدن هلاك بولۇر درجەگە کیلگاندە حرام طعاملرنی آشاو،

۵۱) آچلقدن هلاك بولۇر درجەگە کیلگاندە کشی طعامن آلوب بر آز آشاو، (گرچە طعام ایبەسینك اوزندن رخصت صۇراماسەدە) لکن صوراو ممکن بولغاندە صۇرامیچی آلوب آشاو درست توگلدر.

۵۲) سبق اوقوتو ایلە شغللەنگان کشی اوقوتقانلقی اۇچۇن معاشلق وظیفە وحق آلو. (اجرە)

حرام ظلمی وحرام غیر ظلمی

(حرام) شریعتدە بیك قاتی طیلمش عمللرکە آنی قیلو هیچ درست توگلدر. حرام عملنی قیلغان کشی بیك گناهلی بولۇر. گناه بولوودن قورقوب قیامی قالغان کشی ثوابلی بولۇر. قارشیلق ایلە حرامنی حلال دیگان کشی ایمانسز بولۇر.

حرام عمل ایکی تۇرلیدر: حرام ظلمی وحرام غیر ظلمی. حرام ظلمی قیلوچی کشینك اوزندن باشقە کشیگەدە ضرری وزیانی تیبە طۇرغان حرامدر. مثلا: کشی اوتۇرو وسببسز قیناو وبهتان تل تیبرو وکشی مالن اوغرلاب یا طالاب یاکە آلداب آلو کبیدر. حرام غیر ظلمی قیلوچینك اوزندن باشقە کشیگە ضرر وزیانی تیمیچی قیلوچینك اوزینە گنە گناه کیترە طۇرغان حرامدرکە آندە باشقە کشینك حقی یوقدر. مثلا: حرام طعاملرنی آشاو وحرام اچملکارنی اچو کبی. حرام ظلمی ایلە حرام غیر ظلمینك آیرمالری شولدر، کە حرام ظلمینی قیلغان کشی صوڭندن اوکنوب الله تعالی گە توبە قیلسەدە، ضرر وزیان ایرشکان کشی راضی بولمیچی طۇرۇب الله تعالی اول کشینك گناهن عفو ایتمیەچکدر. اما حرام غیر ظلمینی قیلغان کشی صوڭندن اوکنوب اخلاص ایلە الله تعالی گە توبە قیلسە، الله تعالی اول کشینك گناهن شول ساعت عفو ایتودە احتمالدر. مثلا بروبر کشینك مالن اوغرلاب یا طالاب آلسە، اول کشی صوڭندن اوکنوب نی قدر توبە قیلسەدە، مال ایبەسن تابلوب رضالقن آلمیچی طۇرۇب الله تعالی آنك گناهن عفو ایتمیەچکدر، چۇنکە عفو ایتسە، مال ایبەسینە جبر وظلم کبی

Из фондов Российской Национальной библиотеки

بولادر. اما بر توٴرلی حرام طعامنی یا حرام اچملکنی اچکان کشی قای وقت اوکنوٴب اخلاص ایله گناهندن تمام توبه قیلسه، شول ساعت الله تعالی آنک گناهن عفو ایتو احتمالدر. چوٴنکه بو مسئله‌ده هیچ کمگه جبر وظلم بوقدر. الله تعالی غفور ورحیمدر. اخلاص ایله توبه قیلغان کشیلرنک توبه‌لرن قبول ایتونی وعده قیلمشدر.

حرام ظلمی بولغان عمللر:

موٴمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلووی (حرام ظلمی) صانالغان عمللرنک مشهورلری (٩٣)در:

١) اوزگزنی اوتوروگه قصد قیلماغان کشینی اوتورمه‌گز.
٢) کشینک بر اعضاسن کیسوٴب یا صوغوٴب ایمگه‌نمه‌گز.
٣) هیچ بر حیواننی اوتقه یاندرماگز. (تعذیب بالنار)
٤) هیچ بر فائده‌سن اویلامیچی آدمگه ضرری تیمی طوٴرغان حیوانلرنی اوتوروٴب جان قیماگز. ٥) حیوانلرنک یوٴزینه صوقماگز.
٦) کیره‌ك کشی بولسوٴن کیره‌ك باشقه حیوان بولسوٴن جان ایه‌سینه هیچ ظلم قیلماگز. ٧) هیچ بر کشینک مالن اوغرلاب آلماگز، (سرقه)
٨) هیچ بر کشینک مالن طالاب آلماگز، (غصب)
٩) ایه‌سی معلوم بولغان مالنی ایه‌سینه طاپشرمیچی اوزگزده طوتماگز.
١٠) صاتوده یا آلوده اولچه‌وده خیانت قیلوٴب کشی مالن اوز مالگزغه قاتشدرماگز، (خیانت)
١١) ناچار وبوزوٴق مالنی آلداب یاخشی مال بهاسندن صاتماگز، (غش)
١٢) بیره‌چك بورچلرگزنی تولەمیچی اوزگزده قالدرماگز،
١٣) قولگزغه امانت ایتوٴب بیرلگان مالنی اوزگزگه آلوٴب قالماگز،
١٤) قورساقداغی جانلی بالانی دارو وآغو ایله اولترمه‌گز، (بالا توشرمه‌گز)
١٥) یتیم بالانک ماللرینی اوز کیره‌گگزگه طوتماگز، (اکل مال یتیم)
١٦) خدمت ایتکان کشینک حقین خدمتی تمام بولغاچ‌ده بیرمیچی اوز قولگزده طوتماگز،
١٧) صوکبی هرکمگه اورتاق بولغان مالنی بر کشیگه اوصاللق ایله آلدرمی طوتماگز،

١٨) يالغان سۆيلەب هيچ بر كشيگە ضرر كيترمەگز، (كذب ضار)
١٩) بۆزوق آقچە صوغۆب ياخشى آقچە اورنينە كشيگە بيرمەگز،
٢٠) هيچ بر كشينك عيبلرن بلۆرگە طرشۆب تيكشرمەگز، (تجسس)
٢١) هيچ بر كشينك عيبلرينى كۆيلەب بيتلەب ئەيتمەگز، (هجو)
٢٢) كشى آلدندە بر كشينك عيبلرن اوزينە ايشتدرۆب سۆيلەمەگز (سب)
٢٣) اوزى بوغندەدە هيچ بر كشينك عيبلرن سۆيلەمەگز، (غيبت)
٢٤) كشينك عيبلى ييرلرن اشارە قيلۆب يا آچۆب كورستمەگز،
٢٥) بر كشى حقندە هيچ يوق عيبلرنى بار ايتۆب سۆيلەمەگز، (بهتان وافترا)
٢٦) اولگان كشينك هيچ بر عيبلرن سۆيلەمەگز،
٢٧) كشينك سۆيلەشوون وقيافتن قيلنۆب كورسەتۆب خورلاماگز، (مسخره)
٢٨) ميتنك تەنن كيسمەگز هم صندرماگز،
٢٩) مؤمن كشينى ايمانسز ديب سوكمەگز، (تكفير)
٣٠) كشينك آتا آناسن ونسلن قباحت سوزلر ايلە سوكمەگز،
٣١) زنا قيلوورى حق بولماغان كشينى زناچى ديب سوكمەگز، (قذف بالزنا)
٣٢) شبهە ايلە اوز خاتۆنگزدن طوغان بالانى مينم بالام توگل ديمەگز،
٣٣) عيبسز كشينى ظالم تورەلرگە چاغۆب عيبلى ايتۆب سۆيلەمەگز، (سعايت)
٣٤) ايرلى خاتۆنلى كشيلرنك آراسندە سوز يۆرتۆب آنلرنى بر برسينە دشمانلاندرماگز،
٣٥) بر كشينك ايكنچى بر كشى حقندە سۆيلەگان سوزن سۆيلەنمش كشيگە بارۆب ئەيتمەگز، يعنى سوز يۆرتمەگز، (نميمه)
٣٦) ايكى دشمان آراسينە كرۆب هر ايكيسنە اوزلرنچە سۆيلەمەگز، (ذوالوجهين)
٣٧) ايكى دوست كشينك آرالرن بۆزوب بر برسينە دشمانلاندرماگز،
٣٨) حيوانلرنى قۆتورتۆب بر برسى ايلە صوغشدرماگز، هم سۆزشدرمەگز،
٣٩) كشيگە ناچار قوشما آتلر چقارماگز وقوشما آت ايلە آناماگز، (تنابز باللقب)
٤٠) ياشرۆب سۆيلەشكان كشيلرنك سوزلرن اوزلرينە بلگرتمەيچى طڭلاماگز، (تسمع)
٤١) سوز سۆيلەوچى كشينك سوزينە آرقلى تۆشۆب قارشى كيلۆب سوزندن طوقتاتماگز، (مراء)
٤٢) فائدەسز سوزلردە اۆستۆن چقو واوز سوزگزنى آستە قالدرماو

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوچون سوز کوره‌شترمه‌گز، (جدال)

٤٣) بر کشینڭ هیچ کمگه ضرری تیمی طورغان باشرون سرن خلقغه بلگرتمه‌گز، (افشاء سر)

٤٤) وصیت ئه‌یتو ایل یا که هبه قیلو ایل یا که یوق بورچنی بار دیب اقرار قیلو یا سند یازوب بیرو ایل یا که باشقه برحیله ایل وارثلرگزگه قالاچق مالگزنی کیمتورگه طرشماگز، (اضرار فی الوصیة)

٤٥) صدقه صوراغان یا بر نرسه صوراغان کشینی سوکمه‌گز وآچولانی سوز ئه‌یتمه‌گز، (نهر سائل)

٤٦) کشیگه گرچه اویناب بولسه‌ده، قلچ، پچاق وکوسه‌ك ایل کیزه‌نمه‌گز، (تشهیر سلاح)

٤٧) بالالرگزنی وخاتونگزنی وخدمتچیلرگزنی کوکنه‌گنه عیبلری اوچون قاتی سوکمه‌گز،

٤٨) بالالرگزغه، خاتونگزغه وخدمتچیلرگزگه کوچلری یتمسلك اشلر قوشماگز،

٤٩) بیك کچکنه بالالنی ایچه کدن آیرمق اوچون یا باشقه بر اش اوچون قیناماگز،

٥٠) خدمتچیلرگزنی وقول آستگزده بولغان کشیلرنڭ هیچ برسن قیناماگز،

٥١) ضررلی اشلر قیلوب کورشیلرگزنی رنجتمه‌گز، (اذاء جار)

٥٢) سلام بیرگان کشیگه یا برسوز ئه‌یتکان کشیگه جواب بیرمیچه یوزگزنی دوندرمه‌گز، (اعراض)

٥٣) بر اشنی قیلورغه نیتگز بولماغانده آلداب قیلورمن دیب، وعده قیلماگز، (عهد کاذب)

٥٤) ایمانلی کشینڭ اشن یمانلققه یوراب هیچ بر دلیلسز یاوز گمان قیلماگز، (سوء ظن) ٥٥) کشینڭ اویی اچینه رخصتسز قاراماگز،

٥٦) هیچ بر خاتون وقزنی کوچلاب وجبرلاب اعضالرینه قول تیدرمه‌گز،

٧٥) کشی اوینه رخصتسز کینه‌ندن کیلوب کرمه‌گز،

٥٨) رخصتسز کشینڭ یاشرون خطن اوقماگز،

٥٩) گواهلقگز حق بولا طوروب گواهلقگزدن طانماگز، (کتم شهادت)

٦٠) گواهلقگز بولماغانده یالغان گواهلق بیرمه‌گز، (شهادت زور)

٦١) اوزگز حقلق طرفنده بولماغانده محکمه‌گه باروب دعوی قیلشماگز، (خصومة بالباطل) ٦٢) کشیگه جبر وظلم ایتو چینڭ ظالملغینه یاردم قیلماگز،

Из фондов Российской Национальной библиотеки

٦٣) شریعتکه خلاف حکم ایتوب هیچ بر کشیگه ضرر کیترمه‌گز، (مثلا وارثلرگه مال بولوده یا باشقه حکمده)
٦٤) بها قویارغه تعیین قیلنغانده ظلملق ایله بر نه‌رسه‌نك بهاسن قیمت یـا آرزان قویوب هیچ بر کشیگه ضرر کیترمه‌گز،
٦٥) خلق آراسینه صوغش، تفرقه و دشمانلقغه سبب بولا تورغان فتنه‌لر صالماگز،
٦٦) آشلق کبی خلقغه بیك کیره‌کلی نه‌رسه‌نی آرزان وقتده جیبوب خلقده بتکاچ بیك بهالی ایتوب صاتماگز، (احتکار)
٦٧) هیچ برمالنی تییشلی بهاسینه قاراغانده ایکی بها ایله آلوچینی آلداب صاتماگز، (غبن فاحش)
٦٨) صاتلق مالگزنك عیبلرن آلوچیغه ئه‌یتمیچه آلداب صاتماگز،
٦٩) حضرت رسولگه یاوز تل تییرمه‌گز، (بولش حرام‌غنه توگل ایمانسز اقدر)
٧٠) پیغمبرمز محمد علیه السلام ئه‌یتمه‌گان سوزنی پیغمبر علیه السلام نك سوزی دیب سویله‌مه‌گز،
٧١) آنا و آناگزنی ره‌نجورلك اشلر قیلوب ره‌نجتمه‌گز، (عقوق والدین)
٧٢) استاذلرگزنی خورلاب و مسخره قیلوب ره‌نجتمه‌گز، (عقوق استاذ)
٧٣) بالالرگزغه و شاکردلرگزگه جبر و ظلم قیلماگز،
٧٤) خاتونـگزنی یا ایرلرگزنی ره‌نجتمه‌گز،
٧٥) یاقین قرداشلر بربرگزدن بیزشمه‌گز، (قطع رحم)
٧٦) پیغمبرمز محمد علیه السلام نك صحابه‌لرندن هیچ برسینه یاوز تل تییرمه‌گز،
٧٧) عالم کشیلرنی سوکمه‌گز وخورلاماگز،
٧٨) جبر قیلو مقصودی ایله هیچ برکشینی اویالتماگز، (تخجیل)
٧٩) جبر قیلو مقصودی ایله هیچ بر کشینی قورقتماگز، (تخویف)
٨٠) کشینی آلداب یا گلش یولغه ییبه‌روب آداشدرماگز، (اضلال)
٨١) آلداو نیتی ایله هیچ برکشیگه ضررلی کیگاشلر بیرمه‌گز،
٨٢) یولنی قازوب یا صوقالاب یورو چیلرگه اوگفایسزلق ایتمه‌گز،
٨٣) فقیر کشیلرنی فقیرلکلری اوچون خورلاماگز وکیمسنمه‌گز،
٨٤) هیچ برکشینی آلداب سویلشتروب سرن آلورغه طرشماگز، (مکر)
٨٥) هیچ برکشینی اوزنده بولماغان اشلر ایله ماقتاغان بـولوب آلـداب دوستلق اظهار قیلماگز، (مداهنه)

٨٦) قز بالانی اوزی راضی بولماغان کشیگه کوچلب نکاهلاماگز،
٨٧) دورت آی قدر خاتوننگز ایله هیچ کورشمیچی سفرده یورمهگز،
٨٨) خاتونلر، سببز ایرگزنك یورتندن چقوب فایتمی یورمهگز، (نشوز)
٨٩) زنادن پاك خاتونگزنی سین زناچی دیبوب سوکمهگز، (لعان)
٩٠) کشینی آلداب بوش اش اشلهتمهگز و خدمت ایتدرمهگز،
٩١) عهد قیلوب سوز قویشلغان اشده عهدگزنی بوزماگز، (خلف عهد)
٩٢) پادشاه ونوره بولغان کشیلر، قول آستگزدهغی کشیلرگه جبر وظلم قیلماگز،
٩٣) عادل پادشاه وامیر المومنیننك حکملرینه فارشیلق قیلوب باش طارتماگز. (بغی)

حرام غیر ظلمی بولغان عمللر

موٴمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلووی (حرام غیر ظلمی) صانالغان عمللرنك مشهورلری (١٢٥) در:

١) ایمانسز بولماگز،
٢) الله تعالىنك قیلغان اشلرن یارانمیچی سوزلهنمهگز،
٣) ایمانسزلق چغارا طورغان سوزلرنی سویلهمهگز، (لفظ کفر)
٤) ایمانسزلقغه علامت بولغان اشلرنی قیلماگز، مثلا، الله تعالىدن باشقه نهرسهگه سجده وعبادت قیلو، قرآننی خورلاو، ایمانسز کشیلرگه اوخشاسهم ایدی دیبوب آلارنك کیمارن کیبوب یورو کبی.
٥) الله تعالىدن باشقه نهرسهلرنك رضالغی اوچون قربان چالماگز،
(مثلا میت رضالغی اوچون وجنلرنك ضررندن امین بولو اوچون)
٦) الله تعالىنك عذاب قیلووندن قورقمیچی امین وقورقوسز بولماگز،
٧) الله تعالىنك رحمتندن امید کیسمهگز، (یأس من رحمة الله)
٨) ایمان واعتقادده اوز فکرگز ایله دلیللرنی هیچ اویلامیچی کشیگه ایهروب کنه یورمهگز، (تقلید)
(اما عملده بر مجتهدنك اجتهادینه ایهروده ضرر یوقدر)
٩) باشلانغان فرض وواجب عمللرنی بوری بوزماگز،
١٠) فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلمی قالماگز،
١١) عیدفطر، عرفه، عید قربان وآندن صوڭغی اوچ تشریق کونلرنده

روزه طوتماگز (صوم ایام منهیه)

١٢) باغوچیلق قیلوب کیلەچك زمانده بولاچق اشلردن خبر بیرمەگز (کهانت)

١٣) باغوچیلرنك سوزلرینه ویولدزلرغه قاراب کیلەچکده بولاچق اشلردن خبر بیره طورغان (منجم)لرنك سوزلرینه اشانماگز، (تصدیق کاهن)

١٤) سحر عمللری قیلغان بولوب شغللنمەگز.

١٥) اوزگزده بولماغان یاخشیلق ایله خلق آراسنده ماقتالووگزغه قزقماگز، (حب مدح کاذب)

١٦) مکهٔ مکرمەده وآنك تیرەسنده بولغان (حرم) دیبوب آتالا طورغان یرلرده هیچ بر گناه اش قیلماگز.

١٧) بر کشینك گناه وحرام اشنی قیلووینه کوگلگزدن قوانوب طورماگز، (رضاء معصیة)

١٨) هیچ بر کشینی گناه اشلرگه دیمەگز، (امر بالمنکر)

١٩) هیچ بر کشینی ثوابلی اشلردن طیماگز، (نهی عن المعروف)

٢٠) گناه اشلرنی قیلوغه هوسلەندره طورغان سوزلر سویلەمەگز.

٢١) گناه اشلرنی قیلوغه هوسلەندره طورغان جر وشعرلر یرلاماگز.

٢٢) گناه اشلرگه یاردم قیلماگز. ٢٣) سنت عمللرگه خلاف بر عادت چغارماگز،

٢٤) گناه اشلرنك قیلنووینه کوگلگزدن سوینوب طورماگز،

٢٥) مکروه بولغان اشلرنی عادت ایتوب کوب قیلماگز، (اصرار ومداومت)

٢٦) شریعتکه خلاف بولغان گناهلی وضررلی عادتلر چغارماگز (بدعت سیئه)

٢٧) دنیا اشن دین اشندن آرتق کورمەگز،

٢٨) هیچ بر اشنی کیرەك قدرندن آرتق قیلماگز،

٢٩) اوطوش اوینلر اویناب آقچه ومال اوطوشماگز، (قمار)

٣٠) طابش ایله یعنی آرتدروب تولەو شرطی ایله بورچقه آقچه بیرمەگز، (ربا)

٣١) محکمەده یاسوداده فائده قیلمق اوچون مال وآقچه آلماگز، (رشوت) گرچه حقلق ایله اش قیلوب هیچ بر طرفقه جبر قیلماسەگزده)

٣٢) نجس وحرام نەرسەلر ایله سودا قیلماگز،

٣٣) اوز اختیارگز ایله اوزگزنك آورو بولووگزغه سبب بولا طورغان اشلرنی قیلماگز،

٣٤) هیچ بر کشینی الوغلاب رکوع یا سجده قیلماگز، مثلا، آرتق ایلوب

Из фондов Российской национальной библиотеки

وبۆ گلۆب سلام بیرو، وبیر گه یاتۆب آیاغینه یغلۆب یالنو کبی.

٣٥) دنیالذتلرینه و دنیامالینه بیك تۆ مسز هوسلی وحریص بولماگز ،(حرص وشره)

٣٦) فلان اشنی قیلماسەم، ایمانسز بولیم دیب آند ایتمه‌گز، (العیاذ بالله)

٣٧) ایکمه کلمر، تۆیاشلر دیبوب اللهتعالی‌دن باشقه نه‌رسه ایله آند ایتمه‌گز،

٣٨) حرام اشنی قیلغانده (بسم‌الله) ئه‌یتمه‌گز و آیت اوقوماگز وباشقه ثوابلی سوزلرنی ئه‌یتمه‌گز،

٣٩) شریعتده الوغ کورلگان نه‌رسه‌لرنی کچکنه‌گه وخۆرغه صایماگز (سلغايا)

٤٠) مسلمان قرداشلرگزگه یاوزلق قیلونی کوگلدن نیت قیلماگز

٤١) هیچ بر کشیگه بر ضرر وآفت کیلووینه سۆینمه‌گز، (شماتت)

٤٢) اوز اوزگزنی اولتۆرمه‌گز. (انتحار)

٤٣) اوزگزنك بر اعضاگزنی اختیارگز ایله کیمتمه‌گز وایمگاتمه‌گز،

٤٤) کشیلرنك کیفلرن کیترو اوچون ادبسز جرلر جرلاماگز،

٤٥) کشیلرنك کیفلری اوچون کوبلی اویونلر اویناماگز،

٤٦) کشیلرنك کیفی اوچون بییمه‌گز،

٤٧) هیچ کمگه التفات قیلماغان ره‌وشده وهیچ بر کشینی کشیگه صایماغان روشده اولوغلق قیافتی ایله یۆرمه‌گز، (خیلاء)

٤٨) کشیلرنی اوزگزدن توبه‌ن وخور کورۆب هوالانماگز، (تکبر)

٤٩) قیلغان عبادتلرگزنی کوبسنۆب اوزگزنی ایزگی‌صاناب یورمه‌گز، (عجب)

٥٠) بلۆر اوچون دین مسئله‌سن صۆراغان نادان کشیگه بله طورۆب ئه‌یتمی واوبره‌نمی قالماگز، (کتم علم)

(امابلمیکان دیبۆب صنار اوچون صۆراغان کشیگه جواب بیرو لازم توگلدر)

٥١) کشیگه یا حیوانغه لعنت اوقوماگز، (لعن)

٥٢) کمگه‌گنه بولسه‌ده، کشیگه یاوز دعا قیلماگز (بددعا)

٥٣) گناهلی سوزلرنی وغیبت سوزلرینی طگلاب اوطورماگز،

٥٤) کونچیلك ایله برکشینك دولتی وآب روبی کیتونی تله‌مه‌گز، (حسد)

٥٥) آچووگز کیلگان کشیگه اوپکه‌له‌ب اوچ کوندن آرتق آنك ایله کورشمیچه آچولانۆب یۆرمه‌گز، (حقد وکینه)

٥٦) آچووقایغوو وقتنده کیملرگزنی یرتماگز وبرنه‌رسه‌نی آتۆب طاشلاماگز،

Из фондов Российской национальной библиотеки

۵۷) حرام عمل قیلغانـگزنی هیـچ بر کشیگه کورسه‌تمه‌گز،
(قیلو برحرام، کورسه‌تو ایکنچی حرام)

۵۸) گناه قیلوچی فاسق کشیلرنی کوگلـگزدن دوست کورمه‌گز،

۵۹) ایزگی وتقوی کشیلرنی هیـچ دشمان کورمه‌گز،

۶۰) دنیا مالی اوچون بر کشینی بیك آرتق تعظیم قیلوب اوزگزنی خور قیلماگز، (تذلل وتملق)

۶۱) کوگلگزده بولماغان اشلرنی آلداب سویله‌مه‌گز، (نفاق)

۶۲) هیـچ بر اش ایله کسب قیلمیچی یالقاولانوب اشسز یاتماگز، (بطالت)

۶۳) اوز رزقگز اوچون اوزگز کسب قیلمیچی کشی‌دن صدقه یا هـدیه بیرولرن کوتوب یاتماگز، (طمع)

۶۴) قرآن آیتلرینه اوز کوگلگز تله‌گانچه‌گه بوروب معنا بیرمه‌گز، ایله شغال‌نمه‌گز،

۶۵) وقف مالغه هیـچ خیانت قیلماگز،

۶۶) بیت المال آقچه‌سن تیبشسزلك ایله آشاماگز،

۶۷) اوتکان اشکه یالغان آند ایچمه‌گز، (یمین غموس)

۶۸) ایرلر، خاتون‌قز قیافتینه کروب‌خاتون قز کییمی‌کییوب یورمه‌گز (تخنث)

۶۹) خاتونلر، ایرلرقیافتینه کروب ایرلر کییمی کییوب یورمه‌گز، (ترجل)

۷۰) قارا یوندن صوغلغان مجوسی‌لر کییه طورغان اشل‌په نی کیمه گز،
(قلنسوهٔ مجوس)

(آق بولسه یاکه برطرفندن برآز کیسلگان بولسه درست دیگان روایتلر باردر)

۷۱) بیلگه بارماق یوانلغی‌غنه نازك بیلباو به‌یل‌مه‌گز، (زنّار)

۷۲) ایرلر، بوبی‌ده، آرقاوی‌ده، یقه کدن اشل‌نگان کییملرنی کیمه‌گز،

۷۳) ایرلر، آلتون یوزوك وآلتون ساعت کبی آلتوندن یاصالغان زینتلر ایله بیزه‌نمه‌گز،

۷۴) ایرلر، یوزوك وبیلباوو قلیچ بیزه‌کلرندن‌باشقه بیرده کوموشدن یاصالغان زینتلر ایله بیزه‌نمه‌گز،

۷۵) آلتون صاوتلرنی وآلتون قورالارنی استعمال قیلماگز، (مثلا آلتون قاشق وآلتون صابلی قلم طوتو کبی)

Из фондов Российской национальной библиотеки

٧٦) ایرلر وخاتونلر کوموشدن یاصالغان صاوت وقوراللرنی استعمال قیلماکز
(مثلا کوموش صاوت کوموش قاشق وکوموش صابلی قلم طونو کبی)
٧٧) کشی وحیوان صورتلری یاصاماکز، (اما آغاچ وبورط صورتلرن یاصاو درستدر)
٧٨) نی روشچه گنه بولسه‌ده وکم ایله بولسه‌ده زنا قیلماکز،
٧٩) زنا عمللرینه هیچ ایاچیلك قیلماکز، (یزونکلك)
٨٠) خاتونکزنی کونچیله‌میچی یات ایرلر ایله قاتشدرمه‌کز، (دیوثلك)
٨١) خاتونکز حیضلی یا نفاسلی وقتده هیچ یاقنلق قیلماکز،
٨٢) عدللك قیلندن کیلمه‌سلك وتربیه قیلا آلماسلق کشی ایکی خاتون آلماکز،
٨٣) خاتونکزنی حیضلی وقتنده طلاق قیلماکز،
٨٤) خاتونکزنی بربولی اوچ طلاق قیلماکز،
٨٥) خاتونکزنی آناکزغه یا بر محرم قز قرداشکزگه اوخشاتوب (ظهار) قیلماکز،
٨٦) ایرلر، حلال خاتونکزدن باشقه خاتونلرنك یوزلرینه کوکل وهوس ایله قاراماکز،
٨٧) خاتونلر حلال ایرلرکزدن باشقه ایرلرنك یوزلرینه کوکل ایله قاراماکز،
٨٨) ایرلر، یات خاتونلرنك تنلرینه کوز صالماکز، (گرچه هوسدن باشقه بولسه‌ده)
٨٩) خاتونلر، یات ایرلرنك تنلرندن نمازده اورتو فرض بولغان یبرلرینه کوز صالماکز،
٩٠) ایرلر، ایرلرنك نمازده اورتو فرض بولغان اعضالرینه کوز صالماکز،
٩١) خاتونلر، خاتونلرنك باش آرقا، کوکرك وبالترلرندن باشقه یبرلرینه کوز توشرمه‌کز،
٩٢) یاش ایر بالالرنك یوزینه کوکل وهوس ایله قاراماکز،
٩٣) کشینك کوز توشرو وقاراو حرام بولغان یبرلرینه قول تیبرمه‌کز، (مس)
٩٤) بربرکزگه حلال یا محرم قرداش بولماغان ایر ایله خاتون ایککزگنه بر یبرده یالغوز قالماکز، (خلوة باجنبیه)
٩٥) خاتونلر، برگنه قات بیك یوقا کولمه‌ك کییوب یورمه‌کز،
٩٦) اوزکزگه کیره‌ك بولماغان مالکزنی کشیگه بیرمیچی یاندروب یا صوفه صالوب ئه‌روم ایتمه‌کز، (اسراف)

Из фондов Российской национальной библиотеки

۹۷) بر مال یا طعامنی اوزگزده فائده‌لانمیچی کشی‌گه‌ده بیرمیچی چرتوب هلاك ایتمه‌گز، (اضاعهٔ مال)
۹۸) قالغان آشلرگزنی بیرگه توگوب ضائع قیلماگز،
۹۹) اوز اختیارگز ایله آشامیچی واچمیچی طورتوب اوزگزنی ضعیفلاندرمه‌گز،
۱۰۰) طویغاندن آرتق آشاماگز واچمه‌گز، (قوناق خاطری اوچون هم یرنه‌گی کوننده‌گی روزه بولاچق کشیگه طویغاندن صوڭده بر آز آشاو درست بولور).
۱۰۱) بر ایکی کونلك رزقگز وآزغگز بولا طوروب کشیدن صدقه تلنمه‌گز،
۱۰۲) زکات چغارلق مالگز بولغانده کشیدن صدقه قبول ایتوب آلماگز،
۱۰۳) آش وطعامنی طاپتاب وتوگوب خورلاماگز،
۱۰۴) نجس نه‌رسه‌لرنی آشاماگز ونجس صولرنی اچمه‌گز،
۱۰۵) آوروغه صابشترا طورغان آغولی نه‌رسه‌لرنی آشاماگز واچمه‌گز،
۱۰۶) ایتی حرام بولغان حیوانلرنڭ ایتلرن آشامه‌گز، سوتلرن اچمه‌گز،
۱۰۷) بوغازلانمیچی بر آفت سببلی اولگان حیوانڭ ایتن آشاماگز، (میته، اولکسه)
۱۰۸) شریعتچه بوغازلانماغان یا آولانماغان حیوانلرنڭ ایتلرن آشامه‌گز،
۱۰۹) صاموغان وچرگان ایتلرنی آشامه‌گز،
۱۱۰) ایمانسز کشی بوغازلاغان یا آولاغان حیوانڭ ایتن آشاماگز،
۱۱۱) ایتی حلال بولغان حیوانلرنڭ اویات وعورت اعضالرن، قووقلرن، اوتلرن وبیزلرن آشاماگز.
۱۱۲) حیوانلرنڭ بوغازلرندن چققان قانلرنی آشاماگز، (دم مسفوح)
۱۱۳) یوزم یمشی صوندن یاصالغان ایسرتکچنی اچمه‌گز، (شرب خمر)
۱۱۴) نیندی‌گنه ذاتدن یاصالغان بولسه‌ده، ایسرته طورغان اچملکلرنی اچوب ایسرمه‌گز (تسکر) (آشلقدن یا بالدن یا بوره نگی‌دن یاصالغان آراقی وصرا وبوزا سوتدن یاصالغان قوتلی قمز کبی) (ایسرمکدن مراد سوزن آیق وقتده‌غندن آرتدروب کولوب سویلرلك بولو قدردر)
۱۱۵) تمبون وتمه‌کی کبی ایسرته طورغان اوله‌نلرنی یوتوب یا آوزغه صالوب یاکه صوون یا توتونن اچوب ایسرمه‌گز،
۱۱۶) برکشینڭ اورلاب یا آلداب کشیدن آلغان مالن بله طوروب صاتوب آلماگز،

۱۱۷) مکهٔ مکرمه تیره‌سنده (حرم) دییوب آتالا طورغان ییرده بولغان کییک حیوانلرنی آولاب یا که بوغازلاب اونورمه‌گز،
۱۱۸) قرآن اوقوافانن ایشتکانده آنی طڭلاودن باشقه اش بله شغللانمه‌گز،
۱۱۹) نمازنی وقتنده اوقومیچی قضاغه قالدرماگز،
۱۲۰) رمضانده روزه طوتمی یورمه‌گز،
۱۲۱) زکات، عشر، وفطره صدقه‌لرن بیرمیچی اوزگزده طوتماگز، (بخل)
۱۲۲) اوستگزگه فرض بولا طوروب حجنی قیلمی طورماگز،
۱۲۳) قرآننی تجویدسز اینوب حرفلرینی اوزگارتوب بوزوب اوقوماگز، (لحن)
۱۲٤) غسل قیلو تییشلی بولغان کشیلر غسل قیلونی کیچکترمه‌گز،
۱۲۵) جنب بولغان کشی، حیضدن یا نفاسدن آرولانغان خاتون غسل قیلونی کیچکترمه‌گز.

مکروه تحریمی وحرام ظنی بولغان عمللر

مکروه شول عمللرکه پیغمبرمز محمد علیه السلام اول عمللنی قیلودن طیمشدر. مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه آنی قیلوده درست توگللر.
مکروه عمللنی گناهندن قورقوب قیلمی قالغان کشی ثوابلی بولور، قیلغان کشی گناهلی بولور، قارشیلق ایله مکروهنی قیلو درست دیگان کشی ایمانسز بولماسه‌ده گناهلی بولور.
مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو (مکروه) بولغان عمللرنڭ مشهورلری اوشبولردر:
۱) اوز کیفی اوچون کویلی شعرلر یرلاو، (تغنی)
۲) کویلی شعر ویرلارنی طڭلاو، (استماع ملاهی)
۳) اوز کیفی اوچون قورالللر ایله کویلی اوینلر اویناو،
٤) اویون کویلرینه کیفلنوب بیبو،
۵) کویلی اویون طاوشلرینی طڭلاو، (استماع ملاهی)
٦) اویون کویلرینه قارشی قول چابو،
۷) اویده اویون قوراللرن صاقلاب طوتو، (گرچه هیچ اویناماسه‌ده)
۸) اوطوشمیچی اوطوش اوینلر اویناب عمر اوزدرو، (شطرنج)
۹) علمگه اهل بولماغان کشیگه علم اویره‌تو،

۱۰) قرآندن کوکلگه بیکلنگان سوره وآیتلرنی تکرار قیلمیچی اونوتو،
۱۱) قرآننی شغللی واشلی کشی یاننده اوتو،
۱۲) قرآننی وآیات یازلغان کاغدلرنی ودین کتابلرینی قدرسز اورنغه قویو،
۱۳) آیت یا که باشقه یاخشی سوزلر یازلغان کاغدلرنی اوطقه یاندرو،
(گرچه طوزغان بولسه‌ده)
۱٤) جنب کشی، حیضلی ونفاسلی خاتون وطهارتسز کشی یوقچادن باشقه مصحف شریفنی طوتو، (اما یوقچا ایله طوتو مکروه توگلدر)
۱۵) جنب کشی، حیضلی ونفاسلی خاتون قرآن آیتلرن اوقو،
(طهارتسز کشیگه قرآن اوقو درستدر. ودخی جنب کشی وحیضلی ونفاسلی خاتونلرغه هر تورلی دعالرنی اوقو درستدر)
۱٦) جنب کشی وطهارتسز کشی اذان واقامت اوقو،
۱۷) جنب کشی، حیضلی ونفاسلی خاتون مسجد اچینه کرو،
۱۸) مسجدده دنیا سوزلری سویلشو،
۱۹) مسجدده دنیا اشلرن قیلو،
۲۰) مسجدده آلداغی صفلرغه بارو اوچون کشیلرنك موینلرن آتلاو،
۲۱) مسجدده بارماقلرن آرالاشتروب یا شارتلاتوب، صاقال ومیقلری ایله اویناب ادبسز رەوشچه اوطورو،
۲۲) مسجدده تشلرن، بورونلرن وتولاقلرن قازوب اوطورو،
۲۳) مسجدده تچقروب ایسنەو وتوچکرو،
۲٤) مسجدده خطیب خطبه اوقوغان زمانده وهم واعظ وعظ سویلگان زمانده خطبه ووعظنی طکللامیچی باشقه سوزلر سویلشوب اوطورو،
۲۵) جمعه‌ده خطیب خطبه اوقوغان زمانده جمعه‌نك سنتلرن یا که باشقه بر نفل نمازی اوقو (اما اگرده خطبه باشلانغانچی نمازغه کرشکان بولسه، آنی تمام قیلو درستدر)
۲٦) مسجد اچینه تو کرو، قاقرو وبورون سنگرو،
۲۷) مسجدده تکبرلك قیافتی ایله الوغلانوب اوطورو،
۲۸) نماز اوقی طورغان کشینك آلدندن یورو، (اگرده آلدنده بر پرده‌سی بولماسه)

٢٩) اذان اوقولغان زمانده کشیگه سلام بیرو یا کشینڭ سلامن آلو،

٣٠) اذان اوقولغان زمانده دنیا سوزلری سویلشەو، دنیا اشی اشلەو،

٣١) نیت قیلوب کرشلگان نفل نمازنی ونفل روزەنی عذرسز بوری بوزو،
(قوناق کیلو یا قوناققه چاقرلو سببلی اویلە وقتینه قدر نفل روزەنی
بوزو درستدر)

٣٢) نماز اوقو مکروه بولغان وقتلرده، یعنی قویاش چغوب طورغان زمانده،
هم قویاش نقد توش وقتینه کیلوب بیتکان وقتده ودخی قویاش
بایغان زمانده نماز اوقو،

٣٣) طاڭ آتقاندن صوڭ قویاش چققانچی وایکندی وقتی کرگاندن صوڭ
قویاش بایغانچی نفل نمازلری اوقو،
(اوشبو ایکی وقتده قضاغه قالغان نمازلرنی اوقو درستدر)

٣٤) فقط جمعه کون یا فقط شنبه کوننی خاصلاب روزه طوتو،

٣٥) بر کون روزه طوتقاندن صوڭ کیچ هیچ بر افطار قیلمیچی ایکنچی
کون بنه روزه بولو، (صوم وصال)

٣٦) خاتون ایربنڭ رخصتندن باشقه نفل روزه طوتو،

٣٧) عرفه کوننده عید وتشریق کونلرنده عمره حجن قیلو،

٣٨) اویوباچق کشیلر اوزینڭ امام بولوون باراتماغانلقلرن بلگان
کشی نمازده امام طورو،

٣٩) جنب بولغان کشی طهارت آلمیچی آش آشاو،

٤٠) آشنی یا اچملکنی صول قول ایلە طوتوب آشاو یا اچو،

٤١) یالان باش کوینچه آشاو یا اچو،

٤٢) بر آش مجلسینه چاقرلمیچی باروب کرو، (تطفّل)

٤٣) ایەسی کوڭلندن راضی بولماغانلقن بلە طوروب کشی آشن آشاو،

٤٤) آش مجلسینده باشقه کشینڭ آلدندن آلوب آشاو،

٤٥) آشنی وصونی اورەوب صووتو،

٤٦) آشنی آلوغلامیچی طوتو،

٤٧) بو آش قاتی بولغان یاپوشاق بولغان پشمه گان، آچی بولغان، دبب
طعامنی عیب ایتو،

٤٨) ایکمه کنی وباشقه طعامنی بورنینه قویوب ایسنەب قاراو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٤٩) ایکمه‌ك اۇستینه پچاق یا طۇز صاوتی کبی بر نه‌رسه قویو،
٥٠) ایکمه‌ك صنغن طاباق آستنده قالدرو،
٥١) ایکمه‌ك که پچاق یا قول سۇرتو،
٥٢) ایکمه‌کنی بر قول ایله صندرو،
٥٣) تکبرلك قیافتی ایله طایانۇب اوطۇروۇب یا قرن یاتۇب آشاو،
٥٤) آیاق اۇستنده کۇینچه آش آشاو یا صو اچو،
٥٥) مجلسده‌گی آشنی خوجه‌سینك رخصتندن باشقه آلۇب کیتو،
٥٦) بوز نۇبه‌ن یاتۇب آشاو،
٥٧) آش مجلسنده شاقشی وچیرکانچ سوزلر سۇیله‌و، (فحش)
٥٨) طابندن آش آلنغانچی اورنندن طۇرو،
٥٩) طابنغه‌بر اورنغه‌کیلوب‌اوطۇرغان کشینی‌قوزغاتۇب آنك اورنینه اوطۇرو،
٦٠) آش حاضرلامیچی طوی ونکاح قیلو،
٦١) بر کشی (زمزم) صووی، سۇت یا خوش ایسلی بر نه‌رسه بیرگانده کیره‌ك توگل دیب آلمی قالو،
٦٢) آش حاضر بواۇب سفره‌گه قویلغاندن‌صوك کیلوۇب آشامیچی آشنی کۇندرو،
٦٣) ته‌نگه ضعیفلك کیتره طۇرغان نه‌رسه‌لرنی آشاو،
٦٤) یانده آیت بازلغان کاغدلر ودعالی پتیلر ایله بدرفکه کرو،
٦٥) اۇی اچنده نجس حاجتلرن اوته‌و،
٦٦) بدرفکه یالان باش کۇینچه کرو،
٦٧) آیاق اۇستنده کۇینچه حاجتن اوته‌و، (تبول قائما)
٦٨) مسجد وقبرگه قرق آدۇمدن یاقنراق بیرده حاجت اوته‌و،
٦٩) بدرفده طهارت آلو هم غسل قیلو،
٧٠) اوك قول ایله استنجا قیلو،
٧١) بدرفده نجسینه قاراو،
٧٢) بدرف کبی کوگل قارالتا طۇرغان اورنلرده ضرورتسز اوزاق طۇرو،
٧٣) صو اۇستینه حاجتن اوته‌و، یعنی نجسلرن پاك صوغه تۇشرو،
٧٤) بیمشلی یا کوله‌گه‌لی آغاچ تۇبنده یول یا چیره‌م اۇستینه حاجت قیلو،
٧٥) کشی کوز آلدنده حاجت قیلو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٧٦) بدرفده قبل‌غه قارشی یا آرقان اوطورو،
٧٧) آچق بیرده آیغه یا قویاشقه قارشی یا آرقان اوطوروب حاجت قیلو، (اما آی ایله قویاش اوزلری کورنمه‌سه‌لر، ضرری یوقدر)
٧٨) بدرفده حاجت قیلغان وقتده سوز سویله‌شو،
٧٨) اوڭ قولی ایله استنجا قیلو،
٨٠) اذان اوقولغان زمانده حاجت قیلو،
٨١) کاغد، اوله‌ن، یافراق کبی قدرلی نه‌رسه‌لر ایله استنجا قیلو،
٨٢) کشی آلدنده استنجا قیلوب یورو،
٨٣) تبولدن صوڭ استنجا قیلوب طورغان کشیگه سلام بیرو،
٨٤) اوڭ قول ایله بورون سنگرو،
٨٥) ضرورتسز اوڭ قول ایله اورتولی یبرلرنی طوتو،
٨٦) کشی آراسنده عذرسز ضرته قیلو، (یعنی یلله‌نو)
٨٧) قرمسقه کبی کچکنه حیوانلرنڭ اویالرینه حاجت قیلو،
٨٨) نجس نه‌رسه‌لرنی بولغه و اورامغه طاشلاو،
٨٩) بدرفده‌گی حالده سلام بیرو، یا سلام قایتارو،
٩٠) سلام بیرگانده یا سلام قایتارغانده باشنی ایو یا قولنی کوکره‌ککه قویو،
٩١) سلام بیرمس بورون سوز سویله‌شه باشلاو،
٩٢) ایمانسز کشیگه باشلاب سلام بیرو،
٩٣) بر حرام وگناه اشنی قیلوب طوروچیغه سلام بیرو،
٩٤) میبقنڭ بورون طوغرسنده‌غی یبرلرن آوزغه کرورلك قدر اوزون ایتوب یورتو،
٩٥) ایرلر صاقاللرن کیسوب بر طوتامدن قسقا ایتوب قالدرو،
٩٦) ایرلر چه‌چلرینڭ بر آزن کیه‌روب بر آزن کیه‌رمی قالدرو، (قزع)
٩٧) ایرلر صاقال ومیبقلرن کیه‌رو،
٩٨) خاتونلر چه‌چلرن کیه‌رو،
٩٩) صاقالدن، میبقدن هم چه‌چدن آغارغان توکلرنی یولقو، (نتف، نمص)
١٠٠) یوزندن وقاش آراسندن توکلرن یولقو،
١٠١) ایرلر صاقال، میبق وچه‌چلرن قاراغه بویاو، (اما قزل وصارغلت توسلرگه بویاو درستدر)

۱۰۲) ابرلر قوللرینه قنا باغنو؛
۱۰۳) جنب کۆینچه چەچ کیتەرتو،
۱۰٤) جنب کۆینچه، حیضلی ونفاسلی حالده طرناق کیسو،
۱۰۵) طرناقنی تش ایله کیتۆب آلو،
۱۰٦) طرناغن اوزون ایتۆب ییتکرۆب قرق کون قدر کیسمچی یۆرو،
۱۰۷) آلنا طۆرغان تۆکلرنی قرق کون قدر آلمیچی یۆرو،
۱۰۸) طرناقلرنی وتۆکلرنی قدرسز بیرلرگه طاشلاو،
۱۰۹) خاتۆنلر چەچلرینه چەچ یالغاو، (استیصال، پاربك)
۱۱۰) ماتور وکچکنه بولۆب کورنسۆن اوچۆن تشنی ایگەولەو، (وشر)
۱۱۱) خاتۆنلر، عمومی بازار مونچاسینه بارو،
۱۱۲) خاتۆنلر اورامغه طشقی یاقدن یاخشی وزینتلی کییملر کییۆب چغو،
۱۱۳) تەنگه تیری آستینه تۆرلی بیزەك تۆشرو، (وشم)
۱۱٤) خاتۆنلر حلال ایرلرندن ومحرم قرداشلرندن باشقه سفرگه چغو،
۱۱۵) گرچه اشانماسەده، کیلەچکدەگی اشنی باغوچیغه قاراتۆب قاراو، (اما آنك کیلەچکدن خبر بیرگان سوزینه اشانو حرامدر)
۱۱٦) ضرور بولماغان اورنده الله تعالی‌نك اسمی ایله یمین ایتو،
۱۱۷) صاتوچی‌مالینك یاخشیلغی حقنده آند اینو، (گرچه یاخشیلغی حق بولسەده)
۱۱۸) ایمانسز کشیلر گنه کییه طۆرغان کییملرنی کییۆب یۆرو،
۱۱۹) صبی ایر بالالرغه یفەك کییملر کیدرو،
۱۲۰) کییم صالمینی نجس وشاخشی کۆینچه کییۆب یۆرو،
۱۲۱) کشی عجبسنۆب کۆلەرلك بیك یاخشی یا بیك ناچار کییملر کییۆب یۆرو، (لباس شهرت)
۱۲۲) چالبار بالاغن تکبرلك اوچۆن طوبقدن توبەن صالندرۆب یۆرو.
۱۲۳) ایرلر قب قزل یاصاب صاری کییملر کییۆب یۆرو،
۱۲٤) اولسەم ایدی دیب اولم تلەب دعا قیلو،
۱۲۵) دنیاده بیك اوزاق طۆرۆب کوب اشلر قیلۆنی اویلاب یۆرو، (طول امل)
۱۲٦) طاعون، وبا وتیر خستەسی کبی یوغنچلی آورو بولغان شهردن آورودن قاچۆب چغۆب ایکنچی شهرگه کیتو، (چۆنکه الله تعالی‌نك قضاسندن قاچو وآورونی طاراتو احتمالی بولادر)
۱۲۷) طاعون وبا وتیر خستەسی کبی یوغنچلی وخوفلی آورو بولغان شهرگه بارۆب کرو،

Из фондов Российской национальной библиотек

۱۲۸) طبیبسز شهرده وطبیبسز آولده طورو،

۱۲۹) بوغنچلی آورولی کشیگه اوچ آرشوندن آرتوق یاقن کیلو،

۱۳۰) میتنڭ یاخشیلقلرن ئه‌یتوب ماقتی ماقتی آرتندن یغلاب بارو، (نوحه)

۱۳۱) اوز سوزن آستده قالدرماس اوچون حق سوزگه قارشی کیلو (عناد)

۱۳۲) حقیقتنی بلمیچی اوزی گمان قیلغان اشنی حق سوز ایندروب سویلو،

۱۳۳) اوزنده بولماغان یاخشیلقلر ایله ماقتانو، (تمدح وتفخر)

۱۳۴) بر کشینی اول کشینڭ اوزنده بولماغان یاخشیلق ایله آرتدروبه ماقتاو، (مبالغه فی المدح)

۱۳۵) کشی کولدرو اوچون یالغان سوزلر قاتشتروب اویون کولکی سوزلر سویلو، (مزاح کاذب)

۱۳۶) کشی اویالا طورغان ادبسز وچیرکه‌نچ سوزلر سویلشو، (فحش)

۱۳۷) کشیدن بر یوموش اوتنگانده الله‌تعالی حقی اوچون دیب صوراو،

۱۳۸) الله تعالی حقی اوچون دیب اوتنگان کشینڭ اوتنچن قیلمی قالو،

۱۳۹) بیرگان بوله‌گن وصدقه‌سن ئه‌یتوب (منّت) قیلو،

۱۴۰) فائده‌لی سوزنی کیره‌گندن آرتق سویلو، (فضول)

۱۴۱) دنیاغه‌ده آخرتکه‌ده فائده‌سی بولماغان سوزلر سویلو، (مالا یعنی)

۱۴۲) بورچ یا باشقه بر یوموش صوراغانده زینهار بیرسه‌نه دیب قاته قات صوراب جوده‌نو، (الحاح)

۱۴۳) سوزم ماتور بولسون دیب تکلفله‌نوب سویلو، (تشدّق)

۱۴۴) هیچ کمگه ضرری تیمی طورغان یالغان سوزلر سویلو، (اما ضررلی یالغان سوزنی سویلو اُلوغ حرامدر)

۱۴۵) سوز جایی وکنایه ایله کشیدن کولو،

۱۴۶) سببسز وعجبسز کوب کولو،

۱۴۷) تیمر، جیز، باقر، وطاش یوزکلر کییوب یورو،

۱۴۸) کشی صورتن وحیوان صورتلرن اویده کوز آلدنده طوتو،

۱۴۹) اوی اچنده ات آصراو،

۱۵۰) ظالم توره‌لرنی تعظیم قیلو،

۱۵۱) آتا، آنا، استاذ وعالم کشیدن باشقه کشینڭ قولن اوبو،

۱۵۲) اوزینه اوزی یاوز دعا قیلو،

۱۵۳) کچکنه بالاغه بر نه‌رسه بیرونی وعده قیلوب‌ده صوکندن بیرمی قالو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۵٤) آت، بایغش یارق قانات وقارلغاچ کبی اینی مکروه بولغان حیوانلرنڭ ایتلرن آشاو،
۱۵۵) حیوانننڭ اچه‌گی وقارنلرن آشاو،
۱۵٦) حیواننی اوتمه‌س پچاق ایله بوغازلاو،
۱۵۷) حیواننی کیچ وتونله بوغازلاو یا آولاو،
۱۵۸) پچاقنی حیواننی یاتقرغاچ قایراو،
۱۵۹) پچاقنی حیوانننڭ اوزینه کورسه‌توب قایراو،
۱٦۰) حیوانننڭ موینن ارتندەغی آق طامرغه قدر کیسو.
۱٦۱) بوغازلاغانده حیوانننڭ موینن بوتونله‌ی کیسوب یترو،
۱٦۲) حیواننڭ کچکنه ویه‌ش بالاسن صانوب یا صویوب اوزندن آیرو،
۱٦۳) حیواننی موینینڭ آرتندن جیلکه طرفندن بوغازلاو،
۱٦٤) بوغازلانغان حیواننی جانی چقماس بورون طونی باشلاو،
۱٦۵) حیواننی قبله طرفندن باشقه طرفقه قاراتوب یاتقزوب بوغازلاو،
۱٦٦) حیواننی سوت بیره طورغان وقتنده یعنی صاولا طورغان وقتلرنده بوغازلاو
۱٦۷) بالا طابارغه یاقنلاشقان حیواننی بوغازلاو،
۱٦۸) بزاو، بەتی وچبش، کبی بیك یه‌ش حیوانلرنی صویوب جان قییو،
۱٦۹) کیف قیلو وعمر اوزدرو اوچون حیوان آولاب جان قییو، (اصطیاد للتلهی)
۱۷۰) توبه‌نی موینینڭ باشینه یاقن بیرندن بوغازلاو،
۱۷۱) توبه‌دن باشقه حیواننی موینینڭ کوکره‌گینه یاقن بیرندن بوغازلاو،
۱۷۲) حیوانننڭ قولاغن یـا بورنن یا موگزن کـیسوب یاکه تەنن یاندروب بیلگی صالو، (مثل)
۱۷۳) تربیه قیلورغه کوچی یتمه‌رلك کشی سببسز خاتون آلمیچی واو یله‌نمیچی طورو، (تبتل)
۱۷٤) عذرسز وسببسز خاتونن طلاق قیلو،
۱۷۵) بر دوستلانغان کشیسن سببسز دوستلقدن طاشلاو،
۱۷٦) حرام اشنڭ قیلنوون قاراب تماشا قیلوب طورو،
۱۷۷) ضرورتسز فاسق وگناهچان کشیلر ایله مجلسده‌ش بولو،
۱۷۸) حرام اشنی قیلورغه یوری دیب تهمت قیلورلق بیرلرگه کروب یورو،
۱۷۹) بولده طابلغان مالنی ایه‌سن ازله‌ودن قورقوب آلمیچی کیتو،

Из фондов Российской Национальной библиотеки

١٨٠) مالینك حلاللگی شبهه‌لی کشینك آشن آشاو،
١٨١) حلاللگی شبهه‌لی بولغان اوّیده طوّرو،
١٨٢) حلاللگی شبهه‌لی بولغان کیيملر کییو،
١٨٣) حلاللگی شبهه‌لی بوّلغان ماللر ایله فائده‌لانو،
١٨٤) طاڭ آنقاندن صوڭ قوّیاش چقغانچی وایکندی ایله آخشام آراسنده وآخشام ایله یه‌ستو آراسنده یوّقلاو،
١٨٥) یوّقلاغانده یوز تویه‌ن یاتوّب یوّقلاو،
١٨٦) آیاغن قبله‌غه طایا صوزوّب یوّقلاو،
١٨٧) کتابقه باشن قویوّب یوّقلاو،
١٨٨) بالالرینك برسن آرتق قدرله‌و، (اما سبق اوقوّغانلغی اوّچوّن یا اطاعتلیلگی اوّچوّن بولسه، باشقه‌لرن عبرتلندیرو اوّچوّن درستدر)
١٨٩) قاضی وحاکم ایکی نزاعلی کشینك برسینه ایکنچیسندن آرتغراق التفات کورسه‌تو،
١٩٠) رخصتندن باشقه بر کشینك باقچه‌سینه کروّب یوّرو،
١٩١) اوزندن صوّرامیچی کشینك مالی ایله فائده‌لانو (گرچه صوڭندن قایتاروّب بیرسه‌ده)
١٩٢) خاتون ایرینك یوّرط خدمتلرن اشله‌رگه ایرنو،
١٩٣) بای کشیلرنی بایلقلری اوّچون آلوغ کوروّب تعظیم قیلو،
(اما قارتلغی یا جوماردلغی اوّچوّن هر کمنی تعظیم قیلو درستدر)
١٩٤) بهاسی طاغیده کوته‌رلسوّن اوّچوّن جیفان آشلغن صاتمی طوّتو، (احتکار)
١٩٥) شهرگه کیله طوّرغان مالنی شهرگه قیمت ایتوّب صاتو اوّچوّن قارشی چقوّب آلو، (تلقی جلب)
١٩٦) بر شهرگه کیره‌کلی مالنی طایش کوبلگینه قزغوّب ایکنچی شهرگه صاتو،
١٩٧) مالنی صاوتی ایله اولچه‌ب صاوت آورلغنده مالغه حساب قیلوّب صاتو،
١٩٨) آلوچینی آلداو اوّچوّن.بر صاتوچینك مالینه آلوچی بیره طوّرغان بهادن آرتق بها بیروّب کیفو، (نجش)
١٩٩) صاتوّب آلغان مالن ایبه‌سی کبری قایتاروّب آلمقچی بولغانده اوزی آلغان بهادن آرتدروّب صاتو،

۲۰۰) آلوچی اوکنوب مالنی کیری قابنارمقچی بولغانده اوزی صاتقان مالن بهاسن کیمنوب آلو،

۲۰۱) بر صاتوچی آلوچیغه مالن کورسه‌تکان وقتده ایکنچی صاتوچی اوز مالن کیتروب کورسه‌تو، (عرض علی العرض)

۲۰۲) آلوچی بر مالنك بهاسینه کیلشوب طورغان وقتده ایکنچی کشی آرتق بها بیرو، (سوم علی السوم)

۲۰۳) بر کشی یاوچی یبه‌رگان قزغه بله طوروب ایکنچی کشی‌ده یاوچی یبه‌رو، (خطبه علی الخطبه)

۲۰٤) مالنی صاتقانده یا آلغانده صاتوغه دخلی بولماغان بر شرطنی قانشدرو، مثلا بر برسن حرمت قیلونی شرط قیلو کبی،

۲۰۵) قوینی وصغرنی قیمت صاتو اوچون بر ایکی کون صاومی طورو (تصریه)

۲۰٦) زکات وعشر اوچون مالینك ناچار وبمانراغن صایلاب بیرو،

۲۰۷) قرآن اوقو اوچون ووعظ سویله‌و اوچون صانولاشوب آقچه آلو،

۲۰۸) قورقاقلانوب اوزینه ضرر کیله طورغان اشلرده آرتق یوواشلق قیلو، (جبانت)

۲۰۹) کوچی یتمه‌سلك اشکه آچو ایله باطرچیلق قیلوب طوتنو، (تهور)

۲۱۰) ناچار کشیلرگه وناچار سوزلرگه طوغری کیلو سببلی بر اشنی ناچارلققه یوراب شوملانو، (تطیر وتشأم)

۲۱۱) کشی آراسنده باشینی تیلیگه صالوب تیلی کشیلر کبی قیلنوب یورو، (تحمق)

۲۱۲) کشی آلدنده اویالمیچی چیرکه‌نچ اشلرنی قیلو، (وقاحت)

۲۱۳) حلال نعمتلر ایله فائده‌لانودن اوزن محروم قالدرو، (خمود)

۲۱٤) اوزی بله آلماسلق اشلرنی‌ده بلونی دعوا قیلو، (جربزه)

۲۱۵) کشینی اویالتو اوچون بر مسئله صوراو،

۲۱٦) کشیلر آلدنده ایکی کشی یاشروب سوز سویله‌شو، (تناجی)

۲۱۷) بر کشینك بر یاکلش اش قیلغانن کورگاچ کولو،

۲۱۸) اولوغ کشیلر آلدنده، آلاردن اوزوب سوز سویله‌و،

۲۱۹) اولوغ کشیلر آلدنده قچقروب کولو وکوب کولو،

۲۲۰) بر کشی سوزن تمام قیلغانچی ایکنچی کشی سوز باشلاو،

٢٢١) ألوغ كشيلردن اوزوٙب آلدن يوٙرو،

٢٢٢) خدمت حقن تعيين قيلوٙب سوٙيلشمبچى كشينى خدمتكه باللاو،

٢٢٣) قولنده آقچەسى بولا طوٙروب بيرەچك بورچن بيرميچى اوز قولنده طوٙنو،

٢٢٤) بورچلى كشينك قولندەغى آقتق مالن آلوٙب بورچن تولەتو،

٢٢٥) مانتانو اوٙچوٙن‌گنه ودنيا راحتى اوٙچوٙن‌گنه مال جيبو،

٢٢٦) اوٙينى بيك بييك ايتوٙب اشلەتو،

٢٢٧) اوٙينى عادتدن آرتق بيزەكلەو،

٢٢٨) فلان مقصودم بولسه، فلان‌اش قيلورمن ديب كوب نذر ئەيتو،

٢٢٩) كوكلن شفقتسزلك ومرحمتسزلككه اوٙيرەتو، (قساوت قلب)

٢٣٠) ميتنى قبرستانغه كوندەروب بارميچى آرباغه صالوٙب بارو،

٢٣١) ميتكه جنازه نمازن مسجد اچنده اوقو،

٢٣٢) ميتنى قبر اچينه قويغانچى بيرگه اوطوٙرو،

٢٣٣) لحدنى پشكان كيرپچ يا آغاچ ايله اوٙرتو،

٢٣٤) ايكى كشينى ضرورتسز بر قبرگه كومو،

٢٣٥) ميت وجنازه يانندە كولەٙب سوٙيلشو،

٢٣٦) ميتنى قبرگه آخشامدن صوك كومو،

٢٣٧) خاتوٙنلر جنازه آرتندن بارو،

٢٣٨) قبر اوٙستنده وقبر يانندە نماز اوقو،

٢٣٩) خاتوٙن قز قبرستان اچينه كروٙب يوٙرو،

٢٤٠) قبر اوٙستينه توٙنله اوط ياندروٙب قويو،

٢٤١) قبرلرنى طابتاو وقبرلر اوٙستينه اوطوٙرو،

٢٤٢) قبرلر اوٙستينه اوسكان اولەن، چەچەك ويبمشلرنى آلو،

٢٤٣) قبر اوٙستينه اوٙستى توبەلى شادروان بنا قيلو،

٢٤٤) ميت بولغان يوٙلەده ميت يانندە آش آشاو،

٢٤٥) قبرلر يانندە آش آشاو،

٢٤٦) قبلەغه ودين كتابلرينه هم ايكمەككه آياق صوزوٙب اوطوٙرو،

٢٤٧) ياخشى سوٙزلر يازلغان كاغدلرنى قدرسز ايتو،

٢٤٨) طوقتاب طوٙرغان زمانده آت اوٙستنده آتلانوٙب طوٙرو،

٢٤٩) سفردن اؤیینه قایتؤب کرگانده ضرورتسز تؤنله قایتؤب کرو،
٢٥٠) طاوشی وصابراوی ایله کیغلهنو اؤچؤن چینلکده قوش آصراو،
٢٥١) طابغان انچهسن حرامغه طؤتا طؤرغان کشیگه صدقه ایتؤب انچه بیرو، (اما آشارلق قدر ایکمهك وآش بیرونك ضرری یوقلر)
٢٥٢) بر کره هبه قیلؤب بیرگان نرسهسن کیری قایتارؤب آلو،
٢٥٣) شریعتده روایتی بولماغان افسؤن دعالری اوقؤب کشینی یا بر نهرسهنی اؤشکرو، (رقیه)
٢٥٤) محبت یازووی دیب یالغان بنیلر طاغؤب یؤرو، (تولـه)
٢٥٥) کوز تیمهسؤن یا جن زخمتی تیمهسؤن دیؤب افسونلر وآغاچلر طاغؤب یؤرو، (تمیمه)
٢٥٦) ضرور بولماغانده خاتؤن قز طاوشن طکلاو،
٢٥٧) ضرور بولمیچی طؤروب نا محرم خاتؤنلر ایله سوز سؤیلهشو،
٢٥٨) یهش کشی فارچق خاتؤننی یا که یالا طابی طؤرغان خاتؤننی نکاحلاب آلو،
٢٥٩) قز بالانی قارت کشیگه وبیك یهمسز قیافتلی کشیگه نکاحلاب بیرو،
٢٦٠) ضرورتسز حرام نرسهلر ایله دوالانو،
٢٦١) بالغه قزنی اوزی راضی بولغان کفوینه سببسز بیرمی ونکاحلامی طؤرو، (عضل)
٢٦٢) اورونی کؤچلهب آشانو یا اچرو،
٢٦٣) قوناقنی قستاب وکؤچلهب آشانو،
٢٦٤) بلا وضررلر کورو سببلی زمانهنی ویلنی سوگو، (سب دهر)
٢٦٥) بالاغه معناسز یا چیرکهنچ معنالی اسم قوشو، (دبز، جسق، منافق) کبی
٢٦٦) بالاغه بیك آرتق مانتاونی آکلاتا طؤرغان اسم قوشو، (ولی الله) دیمك کبی.
٢٦٧) محمد اسملی کشی (ابو القاسم) دیب پیغمبرمز محمد علیه السلامنك کنیهسی ایله کنیهلهنو،
٢٦٨) شعباننك (٣٠)نچی کؤننده رمضان باشی ایکانلگی ثابت بولماغانده رمضان روزهسی دیب نیتلهب روزه طؤتو، (صوم یوم شك)
٢٦٩) حج آیلری کرمس بؤرؤن حج نیتی ایله احرام قیلو،

٢٧٠) آچووی کیلوب دشمان بولو احتمالی بولغان کشیگه شریعت بویورغان اشلرنی بویورو یا که آنی شریعت طیغان اشلردن طیو،

٢٧١) توباش چققانچی صانو اینه باشلاو،

٢٧٢) بوغازلاغاندن صوڭ اچنده‌گی نجسلری آرچلمیچی بر نه‌ولك طورغان حیواننڭ ایتن آشاو،

٢٧٣) نجس آشی طورغان حیواننڭ سوتن یا ایتن آشاو،

اگر توبه‌نی (٤٠) کون، صغرنی (٢٠) کون، قوینی (١٠) کون طاوقنی (٣) کون جاوب قویوب پاك نعمتلر گنه آشاتوب طوتلسه، اوّلده نجس آشاغان بواسه‌لرده، ایتلری‌ده سوتلری‌ده پاك بولور)،

٢٧٤) قوناق صیلاو اوچون اوزی هیچ آشامی طورغان آشلر حاضرلاو،

٢٧٥) ایر که‌ك حیواننی بر کشینڭ آنا حیوانی ایله کورشترگان اوچون حق آلو، (اجرهء تیس)

٢٧٦) ایت ایله نری حیواننی آلماشترشو،

٢٧٧) چاماسن طوبال ایله اولچه‌ب قارامیچی بر آشلقنی شول جنسدن بولغان ایکنچی آشلق ایله آلماشترشو، (شبههء ربا)

٢٧٨) اوز کیره‌گندن آرتقان صونی کشیگه صاتوب بیرو،

٢٧٩) حقیقی سببسز خاتون ایرینه «مینی آیر» دیب طلاق صوراو،

٢٨٠) بوله‌ك وهدیه‌نی آرتغی ایله قایتاروب الو نیتی ایله بیرو،

٢٨١) کوگه‌رچن اوچرتوب اویناو،

٢٨٢) بر کشینی اورنندن قوزغاتوب آنڭ اورنینه اوطورو،

٢٨٣) یه‌نه‌شه اوطورغان کشیلرنی آیروب آرالرینه کروب اوطورو،

٢٨٤) یه‌نه‌شه کیله طورغان ایکی خاتوننڭ آرالرندان چقو،

٢٨٥) میتنی ماقتاب قبر اوستینه طاش یازوب قویو، (کم ایکانینی بلگرتوب تعریفی وشهرتی ایله اسملرن یازوب قویو درستدر.)

٢٨٦) کشی حقی قاتشو احتمالی بولغان کسبلر ایله کسب قیلو،

٢٨٧) کشی ماقتاوینه قزغوب خفتله‌نوب ویوله‌رله‌نوب بر اش قیلو،

٢٨٨) بوله‌ر کشینی قزق اوچون ماقتاغان بولوب بوله‌رله‌ندرو،

(اما آلدامق اوچون ماقتاو حرامدر)

٢٨٩) بوله‌ر کشیلر کبی اوزن اوزی ماقتاو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٩٠) بر اشنی فلان کشینك آچووی کیلسون دیب قیلو،
٢٩١) بر کشینك قایغیلی اشن صوراشتروب قایغیسن ایسینه توشرو،
٢٩٢) خاتونی قز بالا طابقانی اوچون قایغرو،
٢٩٣) آورو کشی یانینه باخشی کیپملر کییوب بیزه‌نوب کرو،
٢٩٤) آورو کشینی آورووك بیك قورقنچلی ایکان دیب قورقتو،
٢٩٥) آورونی کوب سویلشدرو ویاننده اوزاق اوطورو،
٢٩٦) قارچغانی آولارغه اویره‌نگاننده تری قوشنی طوتدروب عذابلاندرو،
٢٩٧) شغللی کشینك اوینه کوب کروب یا که آنك یاننده کوب سویلشوب اوطوروب آنی بورچو، (تعجیز)
٢٩٨) حیوان آولاو ایله کسب وحرکت قیلو،
٢٩٩) قیلووی سنت بولغان بر عملنی قیلمی قالو، (ترك سنت)
٣٠٠) عبادتلرنك اچنده مکروه بولغان اشلرنی قیلو،
(مثلا طهارت آلغانده (١٠) تورلی اش مکروهدر، نماز اوقوغانده (٨٠) تورلی اش مکروهدر، روزه کشبگه (١٠) تورلی اشنی قیلو مکروهدر)

مُسْتَکْرَهْ (مکروه تنزیهی)

مستکره شول عملدر، که پیغمبرمز محمد علیه السلام اول عملنی قیلونی یاراتمامش وضرر بولو احتمالن آڭلاتمشدر، دخی اوّلگی ایزگی علمالرده آنی قیلونی معقول کورمه‌مشلردر. مستکره عملنی قیلو بیك زور گناه بولماسه‌ده، کچکنه گناهلردن و الوغ ادبسزلکلردندر.

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه قیلو مستکره بولغان عمللرنك مشهورلری (٦٠) در:

١) آشنی اسسی کوینچه آشاو وصونی اسسی کوینچه اچو،
٢) صونی بیك صووق کوینچه اچو،
٣) بر یولی تورلی تورلی کوب آشلر آشاو،
٤) کشینك آشاغانن قاراب طورو،
٥) آشاغانده زور زور قابوب آشاو،
٦) مجلسکه آش کیترلده طورغان طرفقه قاراب طورو،

٧) آشنی طاباقنڭ اورنالغندن آلوب آشاو،
٨) قابقان لقمەسن آورزندن چغارو،
٩) آشنی یاخشی چەینەمیچی تیز یوطو،
١٠) آش آشاغان زمانده کوب سوبلەشو،
١١) آش اوستینه قول سلکو،
١٢) باشن طاباق اوستینه قویوب آشاو،
١٣) صونی صیر کبی بر طوناشدن طنوب اچو،
١٤) صو بویینه کیلوب صونی حیوان کبی یاتوب اچو،
١٥) قارا کفی بیرده آشاو،
١٦) آشاغانده واچکانده آش وصو اوستنه طابا صولاو،
١٧) آش آشی باشلاغاچ بر آز وقت طوقتاب طوروب ینه طاغی آشاو،
١٨) قارنی کامل آچماس بوروڭ آش آشاو،
١٩) قورغاشنلاماغان جیز وباقر صاوتلردن آش آشاو یا صو اچو،
٢٠) صاوتنڭ کیتك طوغرسندن آغزوب صو اچو،
٢١) صاوتنڭ طوتقاسی طوغرسندن صو اچو.
٢٢) بازارده خلق آراسنده واورامده آشاب اوطورو،
٢٣) صوغان وصارمساق آشاب کشی آرامینه چغو،
٢٤) بازارده کشی کوزی کوب توشکان طعامنی یومیچی آشاو،
٢٥) تش آراسندەغی طعامنی آلوب یوطو،
٢٦) قولی وآوزی مایلی کوینچه یورو ویوقلاو،
٢٧) اوسوری ییتلکمەگان ییمشلرنی آشاو،
٢٨) اچی کورنمی طورغان صاوتلردن صو اچو،
٢٩) آوزندن بر آز آغزمیچی قومغان آوزندن صو اچو،
٣٠) بوغنچلی آورولی کشیگه کوب قاراب طورو،
٣١) ایسنەگانده، یوتکرگانده وتوچکرگانده قانی قچقرو،
٣٢) آوزنی قابلامیچی ایسنەو،
٣٣) اختیاری ایله قچقروب کیکرو،
٣٤) آیاقلرنی برسی اوستینه ایکنچیسینی قویوب چالماشتروب اوطورو،
٣٥) بارماق شارتلاتو،

Из фондов Российской национальной библиотеки

٣٦) تۆل بارماقلرن آرالاشدرۆب اوطۆرو،
٣٧) یۆرگانده یاق یاققه کوب قارانۆب یۆرو،
٣٨) باشماقنی برگنه آیاقغه کییۆب یۆرو،
٣٩) چالبارنی آیاق اوره طۆرغان کۆینچه کییو،
٤٠) صاقالنی بیك آرتق اوزۆن ایتۆب اوسدرو،
٤١) تۆباشقه قارشی قاراب اۆزاق اۆطۆرو،
٤٢) تۆباش ایله کوله گه آراسنده اوطۆرو،
٤٣) ایکندی ایله آخشام آراسنده یازو اوقو،
٤٤) ملاك بۆلودن قورقنچلی بولغه سفرگه چقو،
٤٥) یۆزه بلمی طۆرغان کشی صو کۆیمه‌سینه اۆطۆرۆب صو سفربنه چقو،
٤٦) یقلۆب تۆشو احتمالی بولغان یبرده یۆقلاو،
٤٧) اۆسال کشیلردن و برتقچ حیوانلردن قورقنچلی بولغان اورنلرده نرکالك قیلو،
٤٨) یا تیبه، یا سۆزه، یا تشلی طۆرغان حیوانلرغه یاقن کیلو،
٤٩) تۆنده یالغوز بر اۆیده یۆقلاو،
٥٠) اوطلرنی سوندرمیچی یۆقۆغه یاتو،
٥١) قنبسز قلچ وخنجرنی قولدن قولغه یۆرنو،
٥٢) قامش ایله ورمان آغاچی ایله آوزنی مسواکله‌و،
٥٣) آشلقلرنی تۆنله اورو،
٥٤) آغاچدن یمشلرنی تۆننله جیبو،
٥٥) نیری ایله‌و، قان آلو وحیوان بوغازلاو کبی پچراق کسبلر ایله کسب قیلو،
٥٦) قوناقنی صیلاو اۆچۆن بورچقه آلو،
٥٧) اوزندن فقیررهك کشینك بیرگان صدقه‌سن آلو،
٥٨) طعامنی ضرورتسز پچاق اۆچی ایله آلۆب قابو،
٥٩) حق سوز بولسه‌ده، طکلاوچیلر بالغانغه حساب قیلۆرلق سوزلرنی
ضرورتسز سۆیله‌و،
٦٠) سنتکه یاقن بولغان عمللرنی قیلماسقه عادتله‌نو (ترك سنت مستحبه).

تمام.

Из фондов Российской национальной библиотеки